

TULEMAS

KOSE-UUEMÕISA KÜLA-KESKUS

5.-23.12 avatud Kose-Uuemõisa käsitööklubi „Kingilae-gas“ (käsitöö näitus-müük).

8.12 kell 18.30 Jõuluehete valmistamise töötuba. Osalustasu 10 euri. Registreerimine: pille.preegel@gmail.com

14.12 kell 18.30 Kose-Uuemõisa pilliklubi kohtumine. Lisainfo 5646 7476.

15.12 kell 18.30 „Küünalde valmistamise töötuba“. Valmivad sojavaha küünlad eeterlike õlidega Kuumooride juhendamisel. Osalustasu 10 eurot. Eelregistreerimine kukulakeskus@kose.ee

18.12 kell 13.00 Laste jõuluetendus „SIRIN SÄRIN“. Külal Tallinna lasteteater Lepatriinu. Etendus on JÕULUKINGIKS meie armsatele lastele

23.-31.12 „Hääde mõtete rada“ Kose-Uuemõisa pargialal. Kümnest toolist koosnev hääde mõtete rada on sulle üles seatud Kose-Uuemõisa pargialale liikumissarja „Küla liigub“ 10. kohtumise raames. **12.-16.12** Jõuluma lastegrupidale Oxforelli puhkekeskuses. Lisainfo: 564 0471 või info@oxforell.ee.

KOSE PÄEVAKESKUS

7. ja 14.12 kell 12.00 kohvik ja **kell 13.00** vererõhu mõõtmine. **13.12** infotuba **kell 10.30** Ardus ja **kell 12.00** Kosel. **28.12** klubi üritus, väljasõit **kell 12.30** bussipeatusest.

KOSE KULTUURIKESKUS

9.12 kell 16 Koolirock 2022. **15.12 kell 18** uus Eesti koguperefilm „Erik Kivisüda“. **Kell 20** menüüfilm „Vanamees ja Põrsauss“. **31.12 kell 23.00-1.01.2023 kell 2.00** suur aastavahetuse pidu Kose keskväljakul. Kose naiskodukaitse ja Kose kultuurikeskus koguvad sooje sokke Ukraina sõduritele. Ootame kudumeid kuni **30.12** kultuurikeskuse administraatori kätte.

KOSE RAAMATUKOGUS

RAAMATUNÄITUSED „Valgeid jõule!“, „Elud muusikas“, „Valmistume jõuludeks“ – raamatud jõulutoitudest, kingituste valmistamisest. RAAMATUNÄITUS LASTELE „Lumised põhjamaa jõulud“. KLAASKAPINÄITUS „Põrsapõli“ – ühe perekonna kollektsioon.

Aasta isa 2022 on Rein Nael

Rein Nael on mees nagu orkester ruudus: aega jagub nii vanasõidukitele, kaitseliidule kui lastelastele.

SIMMO SAAR

Kose valla 2022. aasta isa tiitli pälvinud Rein Nael jõuab justkui kõikjale: tänaseks kolme poja isa ja seitsme lapselapse vanaisa jõuab toimetada nii kaitseliidu keskkogus kui Harjumaa maleva juhatuses, olla Harju maleva Kose malevkonna tehnika pealik, juhtida enda ettevõtet, renoveerida vanasõidukeid, töötada kaitseliidu valvekoondises, aga samas jääda kõige selle juures isaks ja vanaisaks.

Aasta isa tiitel pole talle võõras – eelmisel aastal valiti ta Viskla aasta isaks.

Tiitlitest rääkides soovib Rein tänada 48 aastat tema kõrval olnud abikaasa Üllet, kes toetava naisena on Reinu tema energilistes toimetamistes toetanud ning kodu ja laste eest hoolitsenud.

„Täna Üllet siiralt, et ta on sellise tegelasega nagu mina nii kaua üksmeelselt koos olnud. Tänu temale olen ma saanudki nii paljude asjadega tegeleda,“ tunnustab Rein.

Kaitseliidu ja eraettevõtlusega on Rein seotud viimased 30 aastat: kui kaitseliidu liikmeks astus ta 1992. aastal, siis autode remondi ja varuosade müügiga tegeleva ettevõtte Ravila Auto asutas ta aasta hiljem, 1993. aastal. Mis siis, et toona unistas tänane aasta isa tegelikult talupidamisest.

„Aeg oli siis selline, et suur osa meist tahtis hakata talunikuks. Vaadates seda, kuidas kogu talumajandus on koondu-nud suurte ettevõtete kätte, sai tänu kunagiste töökaaslaste ässitamisele vist ikkagi õige tee valitud,“ meenutab Rein.

Reinu autosid oleme me ilmselt kõik näinud

Rein Naela tundvad inimesed mõtlevadki temaga seoses tavaliselt kas tema militaar-karjäärile, tema kinnistul seis-vale ligi 150-le sõidukile või

FOTO: SIMMO SAAR

Rein Nael on osalenud paljudel unikumüritustel – selle tõestuseks on sõitunud mälestuseks jäänud tahvlid, mis on väärrika koha leidnud tema sõjaaegse Dodge'i veoki tagumistel ustel.

mõlemale korraga. Sest Rein on oma sõidukeid laenanud erinevatele filmitegijatele (näiteks vuravad talle kuuluvad sõidukid muuhulgas sellistes filmides nagu „Rahu tänav“, „Georg“ ja „Seltsimees laps“) või ilmunud üritustele mõne oma eksklusiivse sõidukiga – ka 2022. aasta valla jaanitulele tõi võidutule Rein oma Rootsi päritolu soomukiga.

Tema ja autode sõprus ulatub enam kui neljakümne aasta taha ning veoautode rallit sõites on tal ette tulnud ka teravaid elamusi: näiteks ükskord kustusid Hiiumaa ralli linnakatsel rahva vahel rallitades vana GAZ-veoki tuled. „See oli hirmus küll, kuid õnneks saime katse siiski lõpetatud,“ meenutab ta.

Lemmikautot Reinul otseselt ei ole, kuid küll on talle südame külge kasvanud kaks masinat: R-6 mootoriga Pontiaci 1937. aastal toodetud takso ja Teise maailmasõja alguses ameeriklastest sovjetidele abina saadetud veok Ford 6. See viimane on muuhulgas masin, mis 8. detsembril sõidutab Kose kirikust kalmistule kolme metsavenna maised jäänused. Rooli taga istub Rein isiklikult.

Autopisikuga on ta nakanud ka oma poegi ning ehk natuke ka lapselapsi, sest „nuti-võõrutust“ pakkuv vanaisa juhatab nad ikka aeg-ajalt oma

silma tehnikat uudistama. Seetõttu ei usu Rein ka seda, nagu tänapäeva noorus hukas oleks. „Kõik sõltub sellest, kuidas noortes huvi tekitada,“ leiab ta.

Lapsed pole muutunud, maailm meie ümber on

Enda isaks olemise ajast toob Rein esile eelkõige tõsiasja, et enda enam kui neljakümnele poegadele oli nõukogude ajal keeruline midagi ilusat hankida. „Pidid kogu aeg mõtlema, millise tuttava kaudu mida

leti alt saaks muretseda. Tänapäeval on selles osas lihtsam, sest raha eest ju kaup saab,“ leiab ta.

Ta arvab ka, et tänapäeva noored pole sugugi nii sõnakuulmatud. Neid juhuseid, kus nii-öelda probleemseteks noorteks tembeldatud noormehed tegelikult huvi üles näitavad ja korralikult sõna kuulavad, ikka on.

„Mõnikord tuleb muidugi ka natuke kurja häält teha, kuid seda loomulikult õigel ajal, õiges kohas ja õige asja pärast,“ lisab Rein.

KES ON KES: Rein Nael

Palveres elav Rein Nael on üles kasvatatud kolm poega – Heiki, Ahti ja Mareki – kellel kõigil on tänaseks vanust juba enam kui nelikümmend eluaastat.

Lõpetas 1967. aastal Kose keskkooli ja omandas sõjaväes teenides automehaaniku eriala.

Rein Nael ja tema abikaasa Ülle Nael on tänaseks abielus olnud enam kui 48 aastat. Tal on kokku seitse lapselast, tiitlile esitanud kirjeldavad teda kui rahulikku ja kannatlikku vanaisa. Koos lastelastega on ta osalenud ka kooli üritend-dis ja aidanud kooli ürituste korraldamisele kaasa.

Rein Nael võtab aktiivse kogukonna liikmena kogukonna tegemistest osa. „Erinevatel Kose valla pere-üritustel on tihti kaitseliidu autod ravis ja Rein väsimatult lapsi autodele tõstmas ja neid sealt alla aitamas.

Puhkpilliorkestrit või lapsi sõidutamas,“ kirjutatakse esildises.

Senini viimase esinemise tegi tema veoauto Ford 6 Mart Sanderi seriaalis „Litsid“. Vallavanem Demis Voss ja vallavolikogu esimees Merle Pussak andsid aasta isa tiitli Rein Naelale pidulikult üle 11. novembril Kose kultuurikeskuses peetud isadepäeva tänukontserdil.

Kose valla aasta ema ja Kose valla aasta isa tunnustuse andmise otsustab vallavolikogu kultuurikomisjoni ettepanekul. Aunimetust antakse emale või isale, kelle peres kasvab või on üles kasvatatud vähemalt kaks tublit last, kes on oma töös pädevad ja tunnustatud, kes osalevad aktiivselt ühiskondlikus tegevuses ja kes on perekonna väärtustamise heaks eeskujuks ka väljaspool perekonda.

Tegusa ja noorusliku elu saladus...

...ilmselt saladuseks jääbki. Küll võib Rein Naela puhul esile tuua tõsiasja, et ta pole alkoholi vastu mingisugusti huvi tundnud juba 41 aastat.

„Eks nooremata muidugi sai mõnikord võetud ka,“ meenutab mees, kes Gruusias Nõukogude armees teenides mõnikord pidi viinaklaasi ikka tühjaks kummutama. „Mõnikord kallasin muidugi ka pitsi salaja tühjaks,“ ütleb ta.

Kindlasti tasub Reinu tervislikke eluviise tema heas toonuses natuke „süüdistada“, sest 73-aastane vanus on tema puhul tõepoolest number: näiteks teeb ta valvekoondises oleva kaitseliitlasena igal aastal üldfüüsilist testi, mille käigus joostud 3,2 km kilomeetri aeg jääb nii 17–18 minuti juurde. See tähendab, et oma vanusekategorias napsab ta testilt vaevata pea maksimumpunktid.

„Jooksen tavaliselt teistele vastu ja julgustan neid kiiremini jooksmas,“ muigab ta.

Kiiresti peab ta muidugi nii jooksmas kui toimetama, sest pooleliolevate projektide nimekiri on pikk: tunnustab ta ju isegi, et igal oma vabal päeval peab ta natuke ka enda hiiglasliku autopargiga toimetama. Kuid kes palju teeb, see palju jõuab. Rein Nael on selle ütluse elav näide. ↓

KOSE VALLAVOLIKOGU ISTUNGILT

Kose vallavolikogu kuueistkümnnes istung toimus 24.11.2022 Kose vallamajas. Istungit juhatas vallavolikogu esimees Merle Pussak.

Istungist võtsid osa Kose vallavolikogu liikmed: Martin Innos, Janno Jõffert Timo Nikitin, Tarvi Nikker, Moonika Kuuseoja, Siiri Tammeleht, Annely Tisler, Lembit Nael, Mirko Kiison, Ott Valdma, Alvar Kaser, Margit Mik, Martin Medar, Siim Pohlak, Pelle Pohlak, Katrin Taniste, Kalle Sleng, Andres Öis.

Kose vallavolikogu otsusega nr 136 seati Kose vallale kuuluv kinnistu osas Ärikoha kinnistu, Äksi küla pindala 2498 m², otsustuskorras tähtajaline ja tasuta hoonestusõigus tähtajaga viihest aastat MTÜ Äksi Mudeliklubi, aadress Ärikoha, Äksi küla, Kose vald kasuks.

Kose vallavolikogu määrusega nr 24 kinnitati Kose valla arengukava aastateks 2023-2035 vastavalt lisadele.

Kose vallavolikogu otsusega nr 137 seati isiklik kasutusõigus Merminton Invest OÜ kasuks Kose valla omandis olevatele kinnistutele Krei külas, määrati isikliku kasutusõiguse ala ja koormati tähtajatult

- Kose-Jägala kergtee L4 kinnistu, kasutusõiguse ala pindala 338 m²;
- Kose-Jägala kergtee L5, kinnistu, kasutusõiguse ala pindala 833 m²;
- Kose-Jägala kergtee L6, kinnistu, kasutusõiguse ala pindala 352 m²;
- Kose-Jägala kergtee L7, kinnistu, kasutusõiguse ala pindala 567 m²;
- Kose-Jägala kergtee L8, kinnistu, kasutusõiguse ala pindala 542 m²;
- Kose-Jägala kergtee L9, kinnistu, kasutusõiguse ala pindala 167 m²;
- Kose-Jägala kergtee L10, kinnistu, kasutusõiguse ala pindala 33 m²;
- Kose-Uuemõisa-Krei tee, kinnistu, kasutusõiguse ala pindala 39 m².

Kose vallavolikogu määrusega nr 25 kinnitati eratee avalikes huvides omandamise ja avalikuks kasutamiseks määramise kord.

Toimus määruse eelnõu „Kose valla mittetulundusliku tegevuse toetuse andmise tingimused ja kord“ esimene lugemine.

Kose vallavolikogu määrusega nr 26 kinnitati Kose valla koolieelsetes lasteasutustes lapsevanema poolt kaetava osa määra kehtestamine ja maksmise kord.

Kose vallavolikogu määrusega nr 27 kinnitati Kose huvikooli arengukava 2023-2027.

Täpsem ülevaade vallavolikogus toimunud aruteludest ja hääletamisest koos vastuvõetud otsustega on kättesaadav valla veebilehelt <https://www.kosevald.ee/istungite-paevakorrad-ja-salvestused>,

KOSE TEATAJA

Kose vallast kandideeris Harjumaa aasta tegijaks viis tublit inimest

22. novembril anti Viimsi Artiumis üle konkursi Harjumaa aasta tegija 2022 tunnustused, kokku laekus konkursile üheteistkümnnes kategoorias 97 ettepanekut. Enim nominente esitati Kuusalu ja Rae vallast, Kose vallast esitati konkursile viis nominenti neljas kategoorias.

FOTO: RENE MITT

Sädeinimese tunnustusele kandideeris kokku 21 inimest, sealhulgas Nadia Reimann ja Krestina Valdma Kose vallast. Aasta sädeinimeseks valiti Bärbel Salumäe Rae vallast.

Harjumaa terviseotele kandideeris ka Kose valla keha ja vaimu kosutav kogukondlik liikumissari „Küla liigub“, Harjumaa terviseote tunnustuse sai Tallinna linn Ülemiste linnak väljas töötamise ala, kõnnikoosolekuraja ja terviseeemalise välinäituse eest.

Parima Leaderi koostööprojektille nomineeris Kose vallast TAKKK keskkonnanunsti sümposiumi (eestvedaja MTÜ Tammiku Töökoda), parimaks Leaderi koostööprojektil valiti Viimsi projekt Isamaaline piknikupäev Viimsis/ „Aktiivne ja sidus Viimsi kogukond“, mis valmis Viimsi ettevõtlike daamide assotsiatsiooni, naiskodukaitse, MTÜ Hoolimine, Viimsi vallavalitsuse ning Eesti sõjamuuseumi koostöös.

Vasakult: Kose valla kultuurinõunik Margit Eerik, Krestina Valdma (MTÜ Ardu Alevikuselts), Nadia Reimann (naiskodukaitse), Aliide Zvorovski (TAKKK), Kairi Rebane (Kose-Uuemõisa külakeskus), Kose vallavolikogu esimees Merle Pussak ja Kose vallavanem Demis Voss.

Parima siseturvalisusesse panustava organisatsiooni tiitlile kandideeris Kose vallast MTÜ Alansi Vabatahtlik Päästeselts. Harjumaa turvalisuse nõukogu tunnistas parimaks siseturvalisusse panustavaks organisatsiooniks MTÜ Riigikaitse Rügement.

Harjumaa aasta tegija on

konkurss, mille raames Harju ettevõtlus- ja arenduskeskus, Harjumaa omavalitsuste liit, Harjumaa Leaderi tegevusgrupid ja „Kodukant Harjumaa“ tunnustavad silmapaistvaid tegusid Harjumaal ning tänavad inimesi, kogukondi, vabaühendusi, ettevõtteid ja asutusi, kes panustavad maa-

konna arengusse. Konkursi läbiviimist toetavad Euroopa regionaalarengu fond ja kodanikuühiskonna sihtkapital ning sel aastal ka Viimsi vald. Harjumaa aasta tegijaid on tunnustatud aastast 2003.

Täpsem info: www.heak.ee/harjumaa-aasta-tegija.

KOSE TEATAJA

Detsembris muutuvad liinide K1, K7 ja K8 sõidugraafikud

Tulenevalt kogukonna vajadustest viiakse Kose valla ja liiniplaneerija koostöö tulemusel 1. detsembrist ellu alljärgnevad muudatused siseliinide sõidugraafikutes.

1. Männimäe peatusest tulevad lapsed soovivad ümber istuda liinile K1, väljumisega kell 8.20 Orust. Et ümberistu-

mine kahe bussi vahel toimuks tõrgeteta, saab Kose-Oru 7.30 buss tõstetud 5 minutit varasemaks.

K1
Kose gümnaasium 07.25 (uus väljumisaeg alates 1.12.2022)

Männimäe 08.14

Oru 08.16

ÜMBERISTUMINE

K1

Oru 08.20

Kose gümnaasium 08.44 (2. tund algab kell 8.55)

2. K1 13.45 Kirimäe-Kose – lisatud Kose-Uuemõisa sissesõit.

3. Liinile K8 lisatud Habaja sissesõit (kõik veotsad).

4. K7 Ardu-Kose 16.14 uus liikumistee (peatuse Sae tee-

nindamine).

Lisatud peatused muudavad bussiliinide ajalist jõudmist teistesse peatustesse. Hilinemiste vältimiseks vaadake kindlasti detailseid liinigraafikuid, mille leiata Põhja-Eesti ühistranspordikeskuse veebilehelt www.ytkpohja.ee.

KOSE TEATAJA

Detsembrist muutub Harju maakonna bussiliini liikumistee Tallinnas

Seoses Tallinnas sadama trammi trassi ja kesklinna piirkonna tänavate rekonstrueerimistöödega muutub alates 1. detsembrist Tartu maanteed mööda sisenevate bussiliinide liikumistee Tallinna kesklinnas.

Balti jaama sõitvatel liinidel lõpetatakse Hobujaama, Mere puistee ja Linnahalli peatuste teenindamine. Uued peatused on Tornimäe, Estonia, Vabaduse väljak, Hotell Tallinn ja Balti jaam.

Liinid, mille liikumistee muutub:

- Lõuna suuna liinid (Ardu, Kose, Vaida, Jüri, Peetri, Uuesalu, Aruküla, Peningi piirkond): 105, 120, 120A, 121, 125, 125A, 130, 131, 132, 132A, 134, 135, 135A, 135C, 138, 139, 144, 162;
- Põhja suuna liin (Soodevahe piirkond): 160;
- Ida suuna liinid (Loksa, Kuusalu, Salmistu, Neeme piirkond): 152, 152A, 153, 154, 156, 157, 157A, 158;
- Ida 2 suuna liinid (Loo, Kostivere piirkond): 104A, 104B, 104C, 106A, 106B, 106C.

Liikumisteed muutuvad Tallinna kesklinnas veel Põhja suuna liinidel (Kallavere, Maardu, Iru, Muuga piirkond) 101, 171, 172 ning Ida 2 suuna liinil 106 (Loo piirkond), kuid nendel liinidel jäävad peatused endisteks.

Liinide sõiduplaani on leitavad www.peatus.ee ja koondplaanid on leitavad keskuse.kodulehelt.

KOSE TEATAJA

KOSE TEATAJA

Väljaandja: Kose vallavalitsus

Kirjastaja: Harjumaa Ühinenud Meedia

Toimetaja: Ain Alvela ain.alvela@harju.ee

Küljendus: Piret Tuur

Kuulutused ja reklaam: myyk@harju.ee

Trükk AS Printall

Reklaami sisu ja lugeja-kirjades toodud seisukohtade eest toimetuse ei vastuta.

Kose Teataja kaastööd palub toimetuse esitada **HILJEMALT IGA KUU VIIMASEKS KOLMAPÄEVAKS!** Hiljem laekunud tööd ei pruugi enam lehte mahtuda.

FOTO: WIKIPEDIA

Elad Kose vallas, aga pole end veel elanikuks registreerinud

Registreeri end meie valla elanikuks enne 31. detsembrist 2022, et aastal 2023 aitaksid Sinu makstud maksud tasuta avalike teenuste eest, mida Kose vallas elades tarbid.

Sest tasuta avalikke teenuseid ei ole olemas. Kui 2021. aastal laekus Kose valla eelarvesse füüsilise isiku tulumaksust keskmiselt 2030 eurot ühe maksumaksja kohta aastas ja füüsilise isiku tulumaks moodustas valla eelarve tuludest kokku 55%, siis selle eest peab Kose vald korraldama:

- sotsiaalabi ja -teenuseid, vanurite hoolekannet, noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla teede ja linnatänavate korrahoidu, juhul kui neid ülesandeid ei ole antud seadusega kellegi teise täita.

- enda omanduses olevate koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvikoolide, raamatukogude, rahvamajade, muuseumide, spordibaaside, turva- ja hooldekodude, tervishoiuasutuste ning teiste kohalike asutuste ülalpidamist. Seadusega võidakse ette näha teatud kulude katmist kas riigieelarvest või muudest allikatest.

Näiteks kulub meie eelarvest:

- **66,5%** Kose valla eelarve kuludest läheb **haridusvaldkonna ülalpidamisele**. Näiteks lasteaia koha tegevuskulu arvestuslik maksumus ühe lapse kohta oli keskmiselt 4884 eurot aastas, millest lapsevanema osa kohatasu näol moodustas 9%. Uue lasteaia koha ehitusmaksumus on ca 50 000 eurot lapse kohta. Kooli õpilaskoha tegevuskulu arvestuslik maksumus ühe õpilase kohta oli keskmiselt 2724 eurot aastas.
- **arvestatav summa teehoolduseks** – näiteks lumetõrje maksumus teedel on sel aastal 108 eurot tunnis ning 2023 aastal 156 eurot tunnis. Kokku oleme sel kalendriaastal talvise talihoolduse eest maksnud 242 492 eurot.

Lisaks toetame me oma eelarvest külaseltse ning mittetulundusühinguid, kelle tegevus on suunatud meie ühise kogukonna arendamisele.

Seega ... valla areng ja teenuste kvaliteet sõltub maksumaksjate arvust ning elanike sissetulekute suurusest.

Valla areng algab ja sõltub SINUST!

**Liitu meiega, meid on
1.12.2022 seisuga
7675**

Kose kihelkonna metsavennad saavad mälestuskivi

8. detsembril kell 12 algab Kose kirikus mälestusteenistus Kose kihelkonna langenud metsavendadele.

Mälestusteenistusest võtavad teiste hulgas osa kaitseväge juhataja kindralleitnant Martin Herem, kaitseminister Hanno Pevkur, riigikogu liige Eerik-Niiles Kross ja Kose vallavolikogu esimees Merle Pussak.

Teenistusele järgneb kell 13 mälestustalitus Kose kalmistul, kus avatakse mälestusmärk langenud Kose kihelkonna metsavendadele ning sängitatakse hauda kolm nõukogude okupatsioonivõimudega võideldes elu kaotanud metsavenna säilmed (nooremleitnant Ludvig Kivilo, leitnant Johannes Prisk ja Lembit Kaun). Mälestusmärgil on kõigi Kose kihelkonnas tegut-

senud ja lahingutes langenud või vangilaagrites hukkunud metsavendade nimed sünni- ja surma-aastatega.

Hinnanguliselt oli Eestis pärast Teist maailmasõda umbes 14 000–15 000 metsavenda, koos ennast lihtsalt metsas peitvate inimestega on metsavendade üldarvuks pakutud ka suuremaid numbreid – kuni 30 000. Nõukogude julgeolekumajor Oskar Borelli 1953. aasta juunis esitatud aruande järgi olid nõukogude julgeolekuorganid alates 1944. aastast kuni 1. juunini 1953 tapnud 1495 metsavendade salkade ja salaorganisatsiooni liiget ning arreteerinud 9870 inimest (neist 5471 metsavendade sal-

kade ja 1114 salaorganisatsiooni liiget, 1803 nende abistajat ning veel 1212 kodanikku).

Suurim metsavendade organisatsioon oli Relvastatud Võitluse Liit (RVL), mis tegutses aastatel 1946–1949. RVL-i juhid langesid 1949. aasta suvel. Suuremad lahingud metsavendade ja julgeolekuüksuste vahel lõppesid Eestis 1953. aastal. Üksikuid lahinguid peeti veel 1957. aastani.

Viimased elusalt kätte saadud metsavennad arreteeriti 1967. aasta suvel Võrumaal, need olid Hugo ja Aksel Möttus. Viimane langenud metsavend oli 1978. aastal kinnivõtmisel hukkunud August Sabbe.

Arhiividest otsis metsavendade kohta infot riigikogu liige Eerik-Niiles Kross. ↓

SIMMO SAAR

TASUB TEADA: Kes sängitatakse Kose kalmistule?

Ümber maetakse kolm meest, kelle hauakohad on õnnestunud viimastel aastatel leida ja kes on Eesti sõjamuuseumi arheoloog Arnold Undi juhtimisel ja kaitseliidu Kõue rühma kaasabil ekshumeeritud.

Nooremleitnant Ludvig Kivilo (19.05.1896–04.11.1945)

Enne eestindamist kandis perenime Grosswald, pärit Taga-Andreke talust, Ardust, Kose kihelkonnast. Lõpetas 1915 Tallinna kaubanduskooli. 1918 astus Tallinna tehnikumi, Vabadussõja puhkedes läks detsembris vabatahtlikuna kaitseväge. Oli 4. Eesti jalaväepolgu 3. pataljoni ohvitser (pataljoniülema oli Jaan Maide) – alul lipnikuna, siis nooremleitnantina peastaabi luureosakonnas. Reservi lastud 10. detsembril 1920. Aastatel 1920–1931 töötas raamatupidaja ja prokuristina Aleksander Luupi riideäris Tallinnas, 1932–33 töötas Eesti Maapangas. Siis päris Andreke talu ja oli selle peremees Kõue vallas.

Kivilo oli reservleitnandina kaitseliidu Triigi kompaniiülema abi ja aastatel 1941–1944 Ardu omakaitse ülem. Metsavenna teed alistas ta septembris 1944. Langes punkrilahingus Paunküla lähedal 4. novembril 1945, kui NKVD OBB operatiivgrupp (komandör Reinvald) selle oli sisse piiranud. Kivilo hukkus ilmselt granaadiplahvusest une pealt. Tema kaaslasid Valentin Metsis ja Hans Niinjõe langesid lahingus.

Johannes Prisk ja Lembit Kaun langesid 10. novembril 1945 punkrilahingus Vanamõisa lähedal.

Johannes Prisk (1.10.1918–10.11.1945)

Johannes Prisk oli pärit Roosna-Allikult Kaaruka külast Korjukse talust, Võhmata vallast

Järvamaalt. Prisk lõpetas 1936. aastal Paide ühisgümnaasiumi humanitaarharu, ajateenistust alustas ta 1939. aasta juulis. KVÜÖA sõjakooli aspirant (XXII lend) alates 1. septembrist 1939. Lõpetas sõjakooli aspirantide jalaväeklassi juulis 1940, määrati juhtimispraktikale 1. jalaväerügementi. Mobiliseeriti 1941. aastal punaarmeele, kust läks sakslaste poole üle. Sügisel 1941 Jelgavas sõjavangis, jõudis novembris või detsembris 1941 koju tagasi. 1944. aastal on Kõue valla Vanamõisa küla elanike nimekirjas. 1944. aastal läks leitnant Prisk Saksa sõjaväkke, peale sõda tegutses metsavennana Ravila ja Kose kandis. Langes punkrilahingus NKVD Harjumaa osakonna operatiivgrupiga Vanamõisa lähedal Ravila/Kose vallas 10.11.1945. Samas lahingus langes Lembit Kaun. Kaks meest langes samast punkrist vangi.

Lembit Kaun (23.07.1923–10.11.1945)

Lembit Kaun oli pärit Saarnakõrvest Kõue vallast Harjumaa. Oli Johannes Kauna suure pere kümnes laps. Nende talu põletasid hävituspataljonlased 1941. aastal Kautla lahingute ajal maha. Vennad Lembit ja Hugo ehitasid Vanamõisa väikse maja ja lauda, elasid seal. Mõlemad teenisid Saksa sõjaväes: Lembit oli 33. grenaderide väljaõppe- ja varupataljoni 12. kompanii koosseisus. Metsavend alates 1944. aasta septembrist. Vend Hugo langes vangi 1944, oli vangi 10 aastat ja tapeti venelaste poolt pärast vabanemist.

Lembit langes lahingus NKVD Harjumaa osakonna operatiivgrupiga Vanamõisa lähedal Ravilas Kose vallas 2. novembril 1945. Samas lahingus langes ka Johannes Prisk. Vangi langesid Artur Kaun (Lembitu onupoeg) ja Arvo Salura.

Valminud on Kivivõhma küla ümbruse riigimetsa kümne aasta kava

Riigimetsa majandamise keskus (RMK) on koostanud majandamiskava Kivivõhma ümbruse metsale, kust läheb läbi ka endine matkatee. Järgmisel aastal on plaanis teha seal kolmes kohas lageraiet ja ühes kohas sanitaarraiet.

Kuna tegemist on kõrgendatud avaliku huviga alaga, on kõik metsatööde plaanid kohalikega eelnevalt läbi arutatud. Kahel korral käisid RMK töötajad ja kohalikud

elanikud üheskoos metsatööde tegemise üle arutlemas ning kava on koostatud kohalike ettepanekuid arvestades.

„Lageraiet teeme ürasekide kahjustatud metsaosades, kus

Sügisene koosolek metsas, kus arutati Kivivõhma metsa kava projekti.

jätame kasvama elujõulised männid,“ selgitab Ida-Harjumaa metsaülem Andrus Kevvai. Pärast raiet istutatakse kahele eraldisele kuused ja ühele kased.

Ühel eraldisel tuleb sanitaarraie, välja raiutakse haiged ja kuivanud kuusepuud.

Metsatööde planeerimise käigus tegi kohalik kogukond hulganisti ettepanekuid, kuidas raietööd korraldada ning neid ettepanekuid on RMK arvesse ka võtnud.

„Leppisime näiteks kokku, et raiet tehakse külmal ajal, mil maapind on külmunud, säilikpuud jäetakse võimalusel grupina, et nad tugevatele tuultele vastu peaks ning raie käigus jäetakse kasvama elujõulised männid,“ ütleb metsaülem.

Endise matkatee piirialal jääb alles noorte kuuskede grupp, selle grupi servas kasvav suur kuusk ning sarapuude grupp koos selle vahel kasvavate noorte tammedega.

Eelnimetatud raietööd on plaanis ära teha 2023. aastal, rohkem raietööd ei ole järgmiseks kümneks aastaks Kivivõhmale planeeritud.

Valminud metsatööde kavaga saab tutvuda siin: https://media.rmke.ee/files/Kivivõhma_umb-ruse_riigimetsa_kava_aas-tateks_2023_2032.pdf. ↓

**RIIGIMETSA
MAJANDAMISE KESKUS**

Raske aja rasked valikud

Kuigi Kosel on olukord võrreldes mitmete naaberomavalitsustega hea, jõudsime ka meie sel aastal punkti, kus Kose-Uuemõisa lasteaiakohtade vajadused ja meie pakutavad võimalused ei läinud enam kokku.

Tulemuseks lapsevanema kaebus riigile, haridus- ja teadusministeeriumi järelevalvemenetlus ning oht, et Kose vald hakkab riigile maksuma sunniraha, mille suurus on 32 000 eurot. Sunniraha pole ühekordne ja see ei vabasta lasteaiakoha tagamisest.

Paraku on nii, et seaduse mittetundmine ei vabasta meid seadusekuulekusest ning rahaliste vahendite ning nappus ei võta kohalikult omavalitsuselt ära neid ülesandeid, mis meile pandud on. Koolieelse lasteasutuse seadus ütleb selgelt ja üheselt – „valla- või linnavalitsus loob kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle elukoht on antud valla või linna haldusterritooriumil ning kelle vanemad seda soovivad, võimaluse käia teeninduspiirkonna lasteasutuses“.

Kas ainult lasteaed või lasteaed-kool?

Arvestades nappi ajagraafikut ja veelgi napimaid vahendeid, näevad analüüsi tegijad realistliku variandina kas Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli muutmist lasteaiaks ning seal praegu õppivate õpilaste ja nende õpetajate viimist Kose gümnaasiumisse või lisamooduli paigaldamist.

Kose vallavalitsus toetab lasteaed-kooli muutmist lasteaiaks, sest nii on võimalik juurde luua rohkem lasteaiakohti kui lisamooduliga. Seda enam, et Kose-Uuemõisa hoone on algselt projekteeritud lasteaiaks ega suuda õpilastele pakkuda neid teenuseid, mis on saadaval Kose gümnaasiumis.

Jah, kindlasti on siinkohal neid, kelle jaoks antud lahendus ei pruugi olla eelistatuim, kuid paraku peame arvestama valla majandusliku olukorra ja võimalustega.

Loomulikult pole midagi veel otsustatud, sest otsustuse langetab mitte vallavalitsus, vaid volikogu. Ning Kose-Uuemõisa lasteaiakohtade (neid tuleks ümberprofileerimise tulemusel juurde ligi 50) loomise arutelu algab volikogu komisjonides selle aasta lõpus, jõudes volikogu istungile järgmise aasta alguses.

Oma sõna on antud teemal öelda kindlasti nii Kose-Uuemõisa kogukonnal kui kogu valla elanikkonnal tervikuna, sest kõik võimalikud investeeringud – olgu selleks siis juurdeehitus või lisamooduli paigaldamine – jätavad sügava jälje Kose valla investeerimisvõimekusse ja mõjutavad seega kõiki piirkondi. ↓

Analüüs: Kose-Uuemõisa lasteaed-koolist võiks saada lasteaed

Analüüs näitab, et Kose-Uuemõisa piirkonda saab lasteaiakohti kõige kiiremini ja soodsamalt luua kool-lasteaia töö ümberkorraldamisega.

Kose vallavalitsuse tellitud analüüsist „Kose valla lasteaiakohtade korraldamise alternatiivid“ selgub, et kuigi pikas perspektiivis tagab kaasaegse õpikeskkonna ainult Kose uue lasteaia ehitus, lahendab Kose-Uuemõisa lasteaia kohtade vajaduse praeguse Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli ümberprofileerimine lasteaiaks.

Analüüs viidatakse, et vallaelanike arvukuse kasv on kaheksa kuuga olnud tegekkuses oluliselt kiirem, kui veel aasta alguses koostatud rahvastikuprognosis eeldas.

„Valda on kaheksa kuuga tulnud juurde 170 registreeritud elukohaga elanikku ning ligi 50 omavalitsuse täpsusega registreeritud elanikku (omavalitsuse täpsusega registreeritud elanikkonna muutust prognoosis ei arvestata). Kui aasta esimesel kahel kolmandikul toimunud protsessid jätkuvad samas mahus, võib soodsate majandustingimuste aasta lõpuks valda lisandunud elanikke olla ligikaudu 250 ehk 150 inimest rohkem, kui varasema rändedünaamika jätkumise alusel prognoositud,“ kirjutavad dokumendi autorid.

Kui uue lasteaia rajamine Kosele võtab aega 2–3 aastat, siis Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli muutmist lasteaiaks annaks juba 2023. aasta sügisel juurde 24–48 lasteaiakohta.

Moodullasteaia hind küünib pea 1,5 miljoni euroni

Ühe võimaliku alternatiivina lasteaed-kooli töö reorganiseerimisele analüüsivad töö autorid moodullasteaia paigaldamist Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli juurde. Tulenevalt muutunud turuolukorrast lisanduks vallale mooduli rendi näol aastas ligikaudu 132 tuhat eurot majandamiskulu, mooduli saaks välja osta kolme aasta möödudes orienteeruva hinnaga 400 000 eurot. Kokku läheks moodullasteaed Kose vallale maksuma ligikaudu 800 000 eurot.

Lisaks tuleks eraldi lisamooduli puhul osaliselt ümber ehitada laste mänguväljak, samuti suureneks veelgi surve olemasolevale köögil, kus juba praegu on ruumipuudus. 800 000 eurole lisanduks keldriruimide (köögi- ja söögipinnad) rekonstrueerimise maksumus: ligi 475 m² suuruse pinna tööde maksumuseks on hinnatud kuni 1200 eurot m²

kohta ehk koos projekteerimistöödega kujuneks täiendava investeeringu maksumuseks kuni 630 tuhat eurot.

Lisaks loob mooduli kasutamise juurde vaid ühe rühma ehk 24 kohta (ümberprofileerimine kaks rühma ehk 48 kohta), täiendava rühma saamiseks tuleb rentida täiendav moodul, mille maksumusele lisandub detailplaneeringu kohustusega kaasnev hinnanguline üheaastane ajakulu.

Hinnavahe oleks mitmekordne

Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli töö ümberorganiseerimine toob kaasa Kose-Uuemõisa hoone olemasolevate klaasiruumide ümberkohandamise lasteaiarühmadeks, mis läheb hinnanguliselt maksuma 20 000 eurot. Lisandub rühmade sisustamise maksumus väärtuses ligi 15 000 eurot ühe rühma kohta;

Kuna Kose-Uuemõisa senised õpilased hakkavad õppima Kose gümnaasiumis, tuleb Kose gümnaasiumi algklasside majas luua ruumi neljale uuele klassile. Hinnanguline remonttööde maksumus on 10 000 eurot, koolimööbel on Kose-Uuemõisast võimalik üle tuua, sest lasteaiarühmad jäävad niikuinii uut mööblit. Klassiruumide sisustamine uue koolimööbli maksab hinnanguliselt 5000 eurot, tegevused on võimalik ellu viia 2023/24 õppeaasta alguseks.

Lisaks on Kose-Uuemõisa hoones vaja osades rühmades rajada kööginurgad (maksumus ligikaudu 10 000 eurot). Kuna laste arv hoones ei suurene, pole keldrikorruse ehk söökla ja köögi ruumide rekonstrueerimine sellises mahus vajalik. Õpilaste transpordivajaduse suurenemise taustal on vaja käivitada vähemalt kaks lisaliini Kose-Uuemõisa ja Kose vahel aastase kuluga ligikaudu 10 000 eurot. Kooli osa ümberkorraldamisel tasub analüüsi autorite hinnangul kaaluda Kose ja Kose-Uuemõisa lasteaedade viimist ühtse juhtimise alla, mis aitaks paremini korraldada lasteaiakohtade planeerimist ja täitmist erinevate tegevuskohade vahel.

Mõisahoonet ümberehitus maksab paju

Endine Kosejõe kooli hoonete kompleks asub Kose-Uuemõisa mõisapargis, koosnedes kahest osast. Vana osa, mis on tulenevalt seisukorrast kasutusest väljas, on 1873. aastal raja-

tud mõisa peahoone. Hoonel vahetati 15 aasta eest katus, siseruumid ja tehnovõrgud on amortiseerunud. Uus osa on 1965. aastal ehitatud kooli ja õpilaskodu tarbeks. Uus osa, nagu ka ülejäänud peamiselt 1960. aastatel rajatud kompleksi hooned, on rahuldavas või halvas seisukorras ega oma, erinevalt mõisa peahoonest, arhitektuurilist ja esteetilist väärtust ning oleks mõistlik lammutada.

Seetõttu on võimalik kooli ruume planeerida ainult muinsuskaitsealuses mõisahoones. Aleviku seltsi eestvedamisel on mõisahoonet varasema restaureerimisprojekti muudatusena koostatud muudatusprojekt, mis näeb hoonet ette hoonefunktsioonid – külakeskus, raamatukogu, algkool, muuseum.

Restaureerimisel on eristatud kaks etappi – I etapis külakeskus ja raamatukogu ning II etapis kooliruumid ja muuseum. Restaureerimist vajavat pinda on hoones kokku 1794 m², sellest ainult kooli kasutuses olev pind 810 m² ning ühiskasutuses olevad ruumid ja üldpind 440 m², kokku 1251 m². Kooli ruumideks on planeeritud kuus klassiruumi (sh arvuti ja kunstiklass), saal, söögisaal ja muud koolitegevuse pinnad peamiselt hoone teisel korrusel.

Restaureerimistööde esimese etapi eeldatavaks maksumuseks (koos projekteerimis- ja sisustustöödega) on esialgu kalkuleeritud 2,84 miljonit eurot ja teise etapi maksumuseks 1,29 miljonit eurot, kokku 4,13 miljonit eurot (ca 2300 eurot/m²).

Kooli funktsionaalsuse saavutamiseks on tarvilik mõlema etapi tööde elluviimine, sh juurdepääsutee, parkla rajamine. Lisandub hoone sisustamine maksumus ca 100 000 eurot, täiendava pinnaga kaasnevad personali- ja majandamiskulud ning Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli keldrikorruse ja köögipindade rekonstrueerimine – tulenevalt tõsiasiast, et Kose-Uuemõisa piirkonnas toitlustust vajavate laste arv kasvab, kuid mõisahoonesse pole selleks vajalikku kooki ette nähtud, tuleb köögivõimekus rajada lasteaed-kooli juurde.

Juurdeehituse maksumus on üle kahe miljoni euro

Olemasolev Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli hoone on algselt ehitatud lasteaiaks. Hoone

kõnetavat pindala on ligikaudu 1430 m², energiamärgis on C, hoonet on eelnevatel aastatel rekonstrueeritud.

Kose-Uuemõisa lasteaia tellimisel on koostatud olemasoleva hoone rekonstrueerimise ja juurdeehituse esialgne projekteerimistööde lähteülesanne: juurdeehituse netopind on ligi 900 m², juurdeehituse mahus sisalduvad klassiruumid 4-klassilisele koolile (24 õpilast klassis) ning spordisaal (312 m²) koos pesu- ja abiruumidega ning õpetajate ruumid.

Olemasoleva hoone juures on vajalik lahendada köök koos lisaruumidega, söögisaal 60-le lapsele koos kätepesuruumiga, olemasolevate klassiruumide ümberehitamine rühmaruumideks, keldrikorruse ruumide renoveerimine abi- ja laoruumideks ning eriosadest küttesüsteem ja elektrikliibruum.

Ehitustööde arvestuslik maksumus oleks 2,3 miljonit eurot, olemasoleva hoone rekonstrueerimise kulu 600 000 ja hoone sisustamine ca 100 000 eurot. Ehitusprojekti hange ja ehitusprojekti koostamine võtaks aega 8–12 kuud, ehitus- ja rekonstrueerimistööde hange ja tööde elluviimine kuni aasta. Samuti tuleb arvestada, et kuna külgnevad kinnistud on looduskaitse all, tuleb hoone maht lahendada olemasoleva kinnistu raames – muul juhul kaasneb detailplaneeringu koostamise vajadus, mis pikendab protsessi vähemalt aasta võrra.

Kose uus lasteaed mahutaks 17–18 rühma

Pikaajalises plaanis on soovitatav edasi minna uue lasteaiahoone rajamisega Kose alevikus selle maksimaalselt planeeritud mahus. Uue hoone valmimine võimaldab koondada rühmad Kose, Ravila ja Habaja amortiseerunud pindadelt.

Vald on kavandanud rajada Kose alevikku uue lasteaiahoone (asukoht Ujula tänavast läänekaares). Asukoha maa-ala detailplaneering on kinnitatud. Hoone projekteerimisleping on sõlmitud 2022. aasta augustis ja ehitusprojekti valmimise tähtaeg on august 2023.

Lähteülesande järgi on uude hoonesse kavandatud 18 lasteaiarühma, sh kolm erivajadustega laste rühma, viis söimerühma ja kümme aiarühma – kokku 326 kohta (praegu on kolmes hoones 344 kohta). Lisaks mängu- ja magamisruumidele on projekteeritud

rühmadele riietus- ja pesuruumid ning tualetid. Lasteaeda tuleb köök koos abiruumidega, kabinetid ja personaliruumid, söögisaal, muusika- ja võimlemissaal, arendavad õpperuumid, nõupidamiste ruum, panipaigad ja üldruumid.

Lihtarvutusena saab eeldada, et ehitushinnaga 2500 eurot/m² kujuneb hoone eelduslikuks kogumaksuseks umbes üheksa miljonit eurot.

Ehitusprojekti valmimisele 2023. aasta järgneb sügisel (või hiljem, sõltub nullenergia toetuste maksmisest) ehitustööde hange ja esimene ning teise etapi ehitamine, kokku võib protsessi kestvus olla poolteist aastat. Seega saaks lasteaia valmimist oodata 2024. aasta lõpuks või 2025. aasta alguseks.

Kose-Uuemõisa ainult üks kiire lahendus

Kui Kose-Uuemõisa mõisa-hoone rekonstrueerimine või koolihoone juurdeehituse rajamine on mõlemad suuremahulised investeeringud ja nende rahastamine on võimalik (arvestades valla kehva finantsseisu) ainult teiste investeeringute arvelt, lahendaks Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli hoone kujundamine lasteaia kiiresti põhiprobleemi. Seda enam, et Kose-Uuemõisa koolikoht on kõige kallim vallas ning et Kosel on õpilastele pakutavad tugi-teenused, sportimistingimused ning võimalused huvihariduseks oluliselt paremad.

Ümberorganiseerimine toob kaasa ligi 50 õpilase liikumisvajaduse Kose-Uuemõisast Kosele, see lahendatakse bussiliinide lisamisega.

Pikaajalises plaanis on soovitatav edasi minna uue lasteaia-hoone rajamisega Kose alevikus selle maksimaalselt planeeritud mahus. Uue hoone valmimine võimaldab koondada rühmad Kose, Ravila ja Habaja amortiseerunud pindadelt kulutõhusamale ning samuti välistada kahe teise hoone investeerimisvajadus. Kose lasteaia uue hoone ehituse ettevalmistavad tegevused on käivitatud ja objekt on prioriteetsena planeeritud valla eelarvestrateegias.

Teisalt, kogukondade vaates on muidugi eelistatud rühmade säilimine kohtadel Habajal (kaugus Koselt 11 km) või Ravilas (kaugus Koselt neli km). Laste arvu kahanedes on Ravila hoone võimalik rekonstrueerida väiksemana (olemasoleva kuue rühma asemel kolm-neli rühma). Täpsema finantshinnangu kummagi lahenduse tasuvuse kohta saab anda pärast Kose uue lasteaiahoone ehitusmaksuse selgumist ning Habaja ja Ravila lasteaiahoonete investeeringuvajaduse arvestamist.

SIMMO SAAR

Prantsusmaa lasteaia- ja kooli-õpetajad käisid Kosel töövarjuks

29. oktoobrist kuni 5. novembrini viibisid Elsa Triolet lasteaia, Hostetteri algkooli ja Jacques Prevert kolledži 12 õpetajat Erasmus+ projekti raames Eestis töövarjutamisel.

Lasteaed ja koolid asuvad Masnières'is, Põhja-Prantsusmaal, elanike arvuga 2745. Masnières'i piirkonda iseloomustab külluslik põllumajandus ja suur parfüümidelitate tehas. Lähim suurem linn on Cambrai, kus elab 32 176 inimest. Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli õpetajad külastasid Masnières'i lasteaeda ja koole selle aasta kevadel.

Projekti eesmärk oli tutvuda meie lasteaia- ja koolisüsteemiga. Nädala jooksul vaatlesid külalised põhjalikult Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli, Kose gümna-

siumi, Kose huvikooli, Ardu kooli (sh lasteaeda) ja Kose spordimaja. Külaskäik tehti ka vallamajja, kus vallavanem Demis Voss andis põhjaliku ülevaate Kose vallast.

Üks täispäev oli pühendatud Viljandile, mille käigus külastati Lahmuse kooli, Viljandi gümnaasiumi ning Pärsti lasteaeda. Lisaks haridusastutustele said külalised osa meie kodukoha, Tallinna ning Viljandi linna vaatamisväärsustest.

Lasteaedade süsteemist meeldis neile kõige enam lastele võimaldatud mänguaeg, sest nende lasteaias on

kõik tegevused vaid õpetaja poolt organiseeritud, ning vaba mäng, kus lapsed on eelkõige ise loojad ja mängude algatajad, sest neil seda pole. Külaliste jaoks oli uus Kose-Uuemõisa koolis ja lasteaias kasutuses olev VEPA koostöömäng, mille elemente lubati oma töös kasutama hakata.

Erinevusi meie haridussüsteemides leidis palju. Nende jaoks oli huvitav teadmine, et meil viivad muusikatunde läbi vastava ala spetsialistid, sest Prantsusmaal viivad muusikalisi tegevusi läbi klassiõpetajad,

isegi kui neil puudub muusikaline haridus. Algklassides annab kehalist oma õpetaja nagu meil, aga erinevus seisneb liikumistegevustes ja sportimistingimustes. Tund toimub õuealal asfaltplatsil, kus mängitakse kooliriietes erinevaid liikumismänge, mis on tagasihoidlikud ja suurema füüsilise pingutuseta.

Koolides hakkas prantslastele silma meie õpilaste rõõmsameelsus, julgus ning tundides tähelepanelik, rahulik õppetöö. Üheks suurimaks üllatuseks osutus distant-sõppe vorm Kose-Uuemõisa kooli näitel, kus õpetaja

annab vajadusel tunde otse-ülekanadena kogu klassile, sest Prantsusmaal jäävad tunnid lihtsalt ära. Eestis on õppekavasse põimitud väärtuspõhine lähenemine, mis äratas külaliste tähelepanu.

Uudne kogemus oli meie koolipäeva ja -tunni tempokas kulgu. Ardu ja Kose kooli tutvustuse läbi viinud vanemate klasside õpilaste inglise keele oskus ja avatus avaldas prantslastele väga suurt muljet. Külalised said osa võtta koolis toimunud Kose-Uuemõisa lasteaed-kooli sügispeost, kus esineti nii eesti kui ka ingliskeelsete etteastetega ning lõpus löödi koos kogu kooliperega ka tantsu.

Neile avaldas muljet Kose-Uuemõisa lasteaia-kooli poolt pakutavate huviringide rohkus ning Kose kultuurikeskus ja Kose huvikool oma võimalustega. Masnières'i koolides puuduvad huviringid. Koolipäev kestab kella 16-ni. Kolmapäevad on koolivabad päevad, et õpilased saaksid tegeleda oma huvialadega.

Külaskäik liigutas prantslasi sügavalt ning nad lubasid kindlasti Eestisse tagasi tulla. Aitäh kõigile vastuvõtjatele, kes tegid külaliste siinviibimise mitmekülgselt ja huvitavaks. ↓

PIRET JAAGU
MARET KOPPELMANN
PIRET SIREL
SIGNE SIREL

Kose gümnaasiumi noored võitsid Vikipeedia võistluse

Novembri keskel toimus Vikipeedia artikli kirjutamise välvõistlus, mille käigus pidid võistkonnad 24 tunni jooksul koostama loosi teel saadud teemal vikiartikli. Võistluse võitis Kose gümnaasiumi võistkond koosseisus Marja Liina Soasepp ja Hele-Maarja Mölder.

Artiklivõistlus toimus loodus- ja täppiseaduste valdkonnas ja võistlejad olid põhikooli ja gümnaasiumiastme õpilased. Loositavateks artikli teemadeks olid Eesti linnud.

Teemad loositi võistkondade vahel välja võistluse alguses ja pärast seda oli osalejatel aega 24 tundi, et koguda materjali, mõelda välja artikli ülesehitus, kirjutada valmis tekst ja artikkel Vikipeedias nõuetekohaselt vormistada. Võistluse tulemusel said uue kuue Vikipeedia artiklid muustrahnist, rukkiräägust, kaldapääsukesest, hüübist ja tuuletallajast.

Taolist võistlust on korraldatud varem juba kaks korda. Kui eelmistel aastatel on

Kose gümnaasiumi võistkond – Marja Liina Soasepp ja Hele-Maarja Mölder.

FOTO: K. METSIS

õpilased pidanud konkureerima üliõpilastega, siis sellel aastal otsustati korraldada õpilastele eraldi võistlus. Auhinnafondi rahastas õpilaskõiguse projektis Eesti teadushuvihariduse liit. Kogu auhinnafond oli 1000 eurot.

Esimese koha võidu saavutas Kose gümnaasiumi võistkond koosseisus Marja Liina Soasepp ja Hele-Maarja Mölder ning nende juhendaja ajalooõpetaja Moonika Oll, kes kirjutasid muustrahnist. Teise koha saavutas võistkond Haljala koolist artikliga hüübist ning kolmanda koha võttis endale Tallinna Pelgulinna gümnaasiumi võistkond kaldapääsukesest artikliga.

Võiduvõistkonna esindaja Marja Liina Soasepp sõnul oli võit neile üllatuseks. Võistluse tuld juba teist korda ja võidutahe oli olemas, kuid aja-planeerimine oleks võinud olla parem. „Suurim õppetund ongi see, et alati ei pruugi minna kõik plaanipäraselt, mõni oluline tegevus võib võtta oodatust kauem aega

– näiteks viimasel võistlustunnil rõõvis just viitamine meie artikli vormistamiseks ja lihvimiseks mõeldud aja,“ ütles Soasepp. Kindlasti soovib ta kõigile sellisel võistlusel osaleda, sest see annab võimaluse tavapärasest nädalavahetuse rutiinist eemale tulla ja pakub korraka nii pinget, rõõmu kui ka ajude ragistamist. Kõige rohkem annab see siiski uusi teadmisi ja võimaluse panustada eestikeelsesse Vikipeediasse.

Žüriiliikme harrastusornitoloogi Peep Veedla sõnul on selline võistlus väga teretulnud, sest see arendab õpilaste tekstikoostamise, materjalikasutamise ja viitamise oskusi. „Minu jaoks oli suur rõõm, et just linnud olid valitud võistluse objektideks, sest olen sageli kurvastanud, kui puudulikud on eestikeelsed Vikipeedia leheküljed lindude osas võrreldes näiteks saksa- või ingliskeelsetega,“ märgib Veedla.

Meediapädevuse õpetamist toetav artiklivõistlus on seotud Eesti kõrg- ja üldhariduskoolide tegevusega Vikipeedias ning selle korraldas MTÜ Wikimedia Eesti. ↓

WIKIMEDIA EESTI

Kiitus

Soovin avaldada kiitust Kose gümnaasiumi õpilastele, kes saavutasid 8. novembril Paides toimunud 3x3 korvpalli rahvaliiga festivalil 1.–5.-klasside arvestuses 3. koha (finaalist jäi puudu ühepunktine kaotus lisaajal) ja 6.–7.-klasside arvestuses 6. koha. 1.–5.-klasside meeskonda kuulusid Romet Krindal, Kalvi Kivistik, Johannes Pajusalu, 6.–7.-klasside meeskonda Jakob Kallas, Ott Kaur, Kenneth Rõmmel, Joonas Järve. ↓

EIGO EISMANN

Maletajate hõbedaläikelised „harjukad“

Kose valla maletajate medalivõitmistava jätkus tänavugi.

18. septembril Jüri gümnaasiumis toimunud Harjumaa kiirmalemeistrivõistlustel võitis Kose-Uuemõisa elav Tiina Põlendik (Kose male-kabeklubi) naiste arvestuses hõbemedali, kogudes seitsmest voorust 3,5 punkti.

Samapalju kogus ka tiitlikaitsja Maria Ioanna Haapsal (Viimsi), ent otsustavaks saidki Viimsi neu ülinapilt paremad lisanäitajad. Paremusjärjestus – 1. Haapsal, 2. Põlendik – oli maakonna kiirmale meistrivõistlustel naiste arvestuses ka mullu, ent kahele järjestikusele „hõbedasele komistusele“ vaatamata on Põlendik endiselt selle aastatuhande ülekaalukalt parim Harjumaa naismaletaja.

Lisaks Põlendikule võistlesid Kose male-kabeklubi täiskasvanud liikmeid 18. septembril Jüris veel Jaan Urgas (3,5 punkti, 12. koht), Tõnu Kalvet (3 punkti, 17. koht), Kalle Aljas (2,5 punkti, 20.

koht) ja Villy Saviir (2 punkti, 22. koht), eraldi noorteturniiril aga Sander Sulg (3,5 punkti, 21. koht), Uku Paul Pae (3,5 punkti, 22. koht) ja Leonhard Padam (2 punkti, 34. koht).

Oktoobri avapäeval samas paigas peetud võistkonnavõistlusel osales Kose male-kabeklubi tavakohaselt kahe esindusega. Esindusvõistkond koosseis (laudade järjestuses) Tõnu Kalvet, Jaan Urgas, Kalle Aljas ja Tiina Põlendik võitis viienda koha, teine võistkond aga lõpetas kaheksandana. Võrdluseks: mullu saavutati vastavalt kuues ja kaheksas koht.

Meeldiva üllatusena löi kaasa – Kose male-kabeklubi teises võistkonnas, 2. laual – ka õigusega Kose valla kabesaks peetav Vello Viir, kelle tulemus polnud põrmugi kehvem kui ta „põhikohaga maletajatest“ võistkonnakaaslastel. Nendeks olid vastavalt Tõnu Järvelaid, Sander Sulg ja Leonhard Padam. Kose vald oma malekoondist välja ei pannud. ↓

TÕNU KALVET

Kose male-kabeklubi juhatuse liige

Seekordsed võitjad – Tiina Põlendik (vasakul) ja Maria Ioanna Haapsal.

FOTO: ERAKOKU

Ahisilla ratsaspordikeskusest sirgus Eesti juunioride meister

Kose kolmevõistluskompleksist on tuule tiibadesse saanud Kose gümnaasiumis õppiv 17-aastane Eliise Leedmaa, noor ratsutaja, kes tuli tänavu augustis juunioride Eesti meistriks kolmevõistluses.

Eliise alustas ratsutamisega 2016. aastal ja on sellega tegeleenud kuus aastat. Eliise võistleb päris oma 12 aastase hobuse Carrayaga. Lisaks mitmetele võistlustele üle Eesti osales ta oma võistlusratsuga kevadel välisvõistlusel Poolas Sopotis, kus saavutati CNC100 klassis väga tugev kolmas koht 50 võistleja hulgas. Lisaks lõpetas Eliise käesoleva hooaja kolmevõistluse juunioride edetabeli liidrina ja seda 15 sportlase hulgas, kui võtta arvesse kõiki 2022. aastal võisteldud võistlusi!

Eliise tänab Kose gümnaasiumi õpetajaid, treenereid ja Ats Kaljut mõistva suhtumisega ja abi eest.

Kui Kose vahel hobusetreilereid näeb, võib julgelt arvata, et ju nad jälle Ahisillale lähevad. Mõned aastad tagasi hakkas Ats Kalju Nõm-

memõisa talli edasi arendama ning üheskoos sellega rajati ka ratsutamise kolmevõistlust viljelevatele hobusesõpradele silmapaistev treening- ja võistluspaik.

Nõmmemõisa talli Ahisillal on Ats aga ise nullist üles ehitanud, algust tehti 90ndate lõpus ning esimene treener alustas tööga kohapeal 1999. aasta novembris. Kuigi koht on veel värske ja arenemas, võib öelda, et täna on sellest saanud kolmevõistlusele põhiline kohtumispaik.

Samuti on viimaste aastate jooksul seal toimunud kolmevõistluste raames tehtud rekordarv starte. Maha on peetud ka mitmed rahvusvahelised mõõduvõtmised ning aasta-aastalt kasvav välisvõistlejate arv kinnitab, kui suurepärase võistluspaik Eestimaa pinnale tekkinud on.

Ka tänavu suvel toimunud rahvusvahelisel kolmevõistlusel kiitsid nimekad välisametnikud Atsi tehtud tööd ning hindasid koha võrdseks

HEA TEADA: Mis on kolmevõistlus?

Kolmevõistluse eesmärgiks on näidata hobuse ja ratsaniku koostöö mitmekülgset. Tulemus kujuneb välja kolme samal hobusel sõidetud osavõistluse põhjal. Osavõistlused jagunevad järgnevalt:

- koolisõit, mille käigus on 20 x 60 meetrisel platsil vaja sooritada 5–6 minutit kestev ratsastamisprogramm, kus kohtunikud hindavad hobuse allüüre ja soorituse täpsust punktisüsteemis 0–10;
- kross, mis paneb proovile hobuse võime ületada kiiresti kinniseid maastikutakistusi;
- takistussõit, kus tuleb läbida 10–15 maha aetavast takistusest koosnev parkuur.

Võistluste lõpptulemus koosneb koolisõidus saavutatud punktidest, krossil ning takistussõidus saadud karistuspunktidest.

Täpsema kolmevõistluste kalendriplani leiab aadressilt www.ratsanet.ee.

nii mõnegi väljamaa paigaga. Ka uuel, algaval 2023. aasta hooajal on Ahisillale planeeritud mitmeid võistluseid ning ikka ja jälle ootame vanu ja uusi hobusesõpru üritustele kohapeale kaasa elama. ↓

ELIN JALAKAS

Tutvustusseminaridel saab ülevaate KiVa kiusuennetusprogrammist

SA Kiusamisvaba Kool viib läbi KiVa kiusuennetusprogrammi tutvustusüritused, kuhu on oodatud kõik kooliperede liikmed ja haridusametnikud, kes sooviksid programmist rohkem teada.

SA Kiusamisvaba Kooli KiVa programmi juhi Jane Alase sõnul loodetakse KiVa programmi avaliku tutvustamise kaudu leida juurde neid teadlikke ja motiveeritud kooliperesid, kes programmi kasutusele võtta sooviksid.

„Praegu rakendab KiVa programmi Eestis 120 kooli ja õppekohta ehk ligi veerand kõigist koolidest. Kiusuennetusega süsteemselt ning teadus- ja tõenduspõhiselt

tegeleda on vaja aga kõigis koolides, seega ootame uusi liitujaid,“ märgib Jane Alas. Tutvustusseminaridel saab tema sõnul ülevaate nii sellest, miks ja kuidas KiVa programm töötab kui ka süsteemse lähenemise vajalikkusest kiusuennetuses.

KiVa programmi Harjumaa veebiseminarid toimuvad:
08.12.2022 kell 14–16 (eesti keeles), 16.01.2023 kell 14–16 (eesti keeles), 19.01.2023 kell 14–16 (vene keeles).

Osalemise tuleb eelregistreeruda. Lisainfo: SA Kiusamisvaba Kooli kommunikatsioonispetsialist Anne-May Nagel, anne-may.nagel@kiusamisvaba.ee.

KOSE TEATAJA

Kose valla talihoolde tegijate kontaktandmed

Kose valla talihoolde tööd on jagatud 11 valla piirkonna vahel, mis jagunevad: Habaja, Kõue, Ardu, Paunküla, Kose-Uuemõisa, Kuivajõe, Oru, Kose, Ravila ja Raveliku. Talihoolde eeldatav periood lõpeb aprilli keskpaigas. Murede tekkimisel saab piirkonnas toimetava ettevõttega ühendust võtta.

1. **HABAJA** – AS TREV-2 Grupp, Margus Veensalu 521 9403, margus.veensalu@trev2.ee. Habaja, Harmi, Äksi, Alansi, Kirivalla, Lutsu, Lööra, Uueveski, Ojasoo (osaliselt), Marguse.
2. **KÕUE** – Kõrgemäe Agro OÜ, Karmo Viilup 5326 7250, karmo.viilup@gmail.com. Ojasoo (osaliselt), Riidamäe, Kantküla, Sääsküla, Triigi, Katsina, Kõue, Nutu, Vahetüki, Kadja, Virla, Aela.
3. **ARDU** – Kõrgemäe Agro OÜ, Karmo Viilup 5326 7250, karmo.viilup@gmail.com. Ardu, Pala, Kukepala, Nõmmeri, Vanamõisa, Saarnakõrve.
4. **PAUNKÜLA** – AA Trans Grupp OÜ, Harri Tallo 5656 0200, ht.autod@gmail.com. Paunküla, Sae, Rõõsa, Silmsi, Kiruverre, Leistu, Laane, Kõrvenurga.
5. **KOSE-UUEMÕISA** – AS K.U.MELL, Rain Ränkel 564 2211, rain@mell.ee. Kose-Uuemõisa, Krei, Tade, Kolu (osaliselt), Saula.
6. **KUIVAJÕE** – AS K.U.MELL, Rain Ränkel 564 2211, rain@mell.ee. Kuivajõe, Karla, Kanavere, Liiva, Kolu (osaliselt).
7. **ORU** – Oru Agro OÜ, Karel Kivistik 5666 9520, oruagro@hotmail.ee. Oru, Kata, Tammiku, Tuhala, Saula, Kolu (osaliselt), Nõrava.
8. **KOSE** – Kose Agro AS, Ralf Vilba 506 6529, info@koseagro.ee.
9. **RAVILA** – Draudex OÜ, Eduard Aaslaid 5696 2808, eduardaaslaid@hotmail.com. Ravila, Völle, Ahisilla, Viskla, Nõmbra, Palvere, Vilama, Sõmeru (osaliselt).
10. **RAVELIKU** – Kose Agro AS, Ralf Vilba 5066529, info@koseagro.ee. Raveliku, Vardja, Sõmeru.
11. **KERGTEED** – (Kose, Kose-Risti, Kose-uumõisa, Kose-Ravila) – Varitech Ehitus OÜ; Sergei Solovjov 56636749; Sergei@varitech.ee

KOSE VALLAVALITSUS

Treeningud Kose-Risti laskepaigas

kuupäev	kellaeg	treening
01.12	10.00–18.00	treening
02.12	10.00–18.00	treening
05.12	10.00–18.00	treening
06.12	10.00–18.00	treening
07.12	10.00–18.00	treening
08.12	10.00–18.00	treening
09.12	10.00–18.00	treening
10.12	10.00–18.00	treening
11.12	10.00–18.00	treening
14.12	10.00–18.00	treening
15.12	10.00–18.00	treening
16.12	10.00–18.00	treening
17.12	10.00–18.00	treening
18.12	10.00–18.00	treening
21.12	10.00–18.00	treening
22.12	10.00–18.00	treening
23.12	10.00–18.00	treening
27.12	10.00–18.00	treening
28.11	10.00–18.00	treening
29.12	10.00–18.00	treening
30.12	10.00–18.00	treening
02.01.2023	10.00–18.00	treening
03.01.2023	10.00–18.00	treening
04.01.2023	10.00–18.00	treening

Kose-Risti laskepaika haldab MTÜ Kose-Risti spordi- ja vabaaja keskus. Vastutaja: Toomas Kutsar.
Telefon 501 8294, e-post kosesvk@gmail.com.

ÕIGUSKORRA ÜLEVAADE

Novembrikuu õiguskorra ülevaade

Ajavahemik 28.10.2022–28.11.2022

- 86 juhtumit
- 11 väärtegu
- 6 kuritegu
- 6 lähisuhtevägivalla juhtumit

Talverehvid on kohustuslikud

Talverehvide puhul on oluline meeles pidada, et nende mustri jääksügavus peab olema suurem kui 3 millimeetrit, soovitatavalt vähemalt 4–5 millimeetrit. Rehvivahetus on üks viisidest, kuidas talvisteks teeludeks valmis olla. Õnnetusi on võimalik ennetada, kui oskame ohte ette näha ja õigeaegselt reageerida. Keerulistes ilmaoludes toimetulekuks on õige rehvi ja kiiruse valik olulisemaid tegureid.

Mõistlik ei ole kasutada rehve, mis on vanemad kui 8–10 aastat, sest rehvi omadused halvenevad aja jooksul ning teatud hetkest ei ole nende omadused enam

piisavad ohutuks liikluses osalemiseks. Lisaks on oluline muuta oma sõidustiili ja olla valmis libeduseks. Hoiduda tuleb äkilistest manöövritest, hoida suuremat pikivahet, jälgida teelusid ning libeduse puhul vähendada kiirust.

Enne sõidu alustamist puhasta oma sõiduk lumest ja autoklaasid jääst. Teeoludega saab Eesti eri piirkondades tutvuda läbi teelmajaamade ja teekaamerate veebilehel tarktee.ee.

Veeohutus

Esimese külmaga on mõnes paigas veekogudele tekkinud jääkiht. Lapsed ei oska hinnata, kui paks peab olema jääkiht, et sellele kõndima saaks minna. Külma kraadid ei ole pikalt madalal püsivad ning jää ei ole piisavalt paks, et jaksaks inimest kanda. Hetkel jääb veekogudel jää paksus heal juhul mõne sentimeetri piirile. Jää käimine on ohutu siis, kui selle paksus on veekogus ühtlaselt vähe-

malt 10 sentimeetrit. Ohutu ja tugeva jää moodustumine võtab veel aega ning vaja on kannatust. Lapsevanematel palume lastega jääl käimise ohutusest vestelda.

Pürotehnika ja alaealised

Lähenemas on jõulud ja aastavahetus. Kindlasti ootavad seda lapsed, kes soovivad endale soetada pürotehnikat, et saaks seda koos sõpradega taevasse lasta. Lastevanematele paneme südamele, et raketite näol on tegemist siiski pürotehniliste materjalidega, mida tuleb käsitleda ülimalt ettevaatlikkusega. Lastel peaks neile ligipääs puuduma. Palun kontrollige, millele teie laps oma raha kulutab ja kuidas ta oma vaba aega sisustab. On inimesi, kes „meisterdavad“ ise raketid valmis ning müüvad neid siis nii internetis kui ka käest-kätte odavamalt, kui seda tehakse pürotehnika müümise looga kohtadest. Sellisel juhul

Kose alevikus toimus helkurkõnd

Teist aastat järjest korraldasid politsei ja Kose kultuurikeskus kogukonnale helkurkõnni.

22. novembril toimunud helkurkõnni raames räägiti helkurist ning selle korrektsest kandmisest, jagati helkureid ning seejärel kõnniti umbes viie kilomeetri pikkune Ravila ring.

Peale kõndimist tervitas väiksemaid ja suuremaid politseimaskott Lövi Leo ning soojendada sai end kuuma teega. Huvilised said näha ja katsuda ka politseibussi ja varustust.

Kindlasti jätkatakse helkurkõnni traditsiooniga ka järgmisel aastal.

KOSE TEATAJA

puudub teadlikkus, kuidas ja mil moel rakett töötab.

Rahulikku jõuluaega ning turvalist aastavahetust! ↓

Kose piirkonnapolitseainikud

KRISTEL TALV
ja GITTE LEES

Vägivald kasvab vaikus, kuid abi on alati olemas

Sõltumata vägivalda avaldumise vormist on see igal juhul taunitav ning parim viis vägivalda tõkestamiseks on sellest rääkida, sest vägivald kasvab vaikus.

Naiste ja tüdrukute vastu suunatud vägivald on mitmeid eri vorme – lisaks füüsilisele, seksuaalsele, psühholoogilisele ning majanduslikule vägivald on tänapäeval järjest enam tulnud päevakorda kübervägivald, mille alla kuuluvad muuhulgas küberahistamine, mittekokkuleppeline ja pealesunnitult pornograafia, soopõhised solvangud ja kiusamine, seksuaalne väljapressimine, vägis-

tamis- ja tapmisähvardused, pahatahtlike veebimaterjalide otsimine ja avaldamine ning inimkaubandus elektrooniliste vahenditega.

Naistevastane vägivald on ebavõrdsete võimuhete ilming ning selle negatiivne mõju ei avaldu mitte üksnes naistele, vaid ka perekondadele ja kogukonnale – tervele ühiskonnale. Eestis on füüsilist, seksuaalset ja vaimset vägivalda kogunud pea iga kolmas naine.

Kui sinu, su lähedase või tuttava suhtes on tarvitatud vägivalda või sul on soov sel teemal selgust ja infot saada, siis kutsume sind pöörduma naiste tugikeskusesse. Naiste tugikeskuses on sulle abiks pika kogemusega, professionaalsed ja hinnanguvabad nõustajad. Naiste tugikeskuses pakutakse:

- esmast kriisinõustamist. Kuulame su ära, usume ja toetame sind ning räägime, millist abi võid saada;

- nõustamist, mis aitab sul juhtunuga toime tulla. Hindame sinu turvariske, koostame tegevusplaani, seletame sulle sinu õigusi ning aitame suhelda teiste ametiasutustega;
- psühholoogilist nõustamist. Toetame sinu emotsionaal-

“ Ma mõtlesin, et mulle vastatakse, et helistage nädala või kahe pärast, et äkki siis on mõni koht vaba. Aga tegelikult anti kohe vajalikud telefonid, helistasid ise tagasi, kutsusid ja ütlesid, kuhu tulema peab.

- naiste tugikeskuses viibin

set heaolu ja edasist hakkamasaamist;

- juriidilist nõustamist. Anname sulle esmast õigusabi, aitame koostada vajalikke dokumente ning toetame sind kohtuprotsessis;
- turvalist ajutist majutust. Kui sa ei saa jääda oma senisesse elukohta ning teine turvaline koht puudub, saad sa peatuda ka lastega meie juures.

Naiste tugikeskusesse oled oodatud koos lastega. Pöördumisel ja nõustamisel võid jääda anonüümseks. Teenus on tasuta ning kättesaadav 24/7. Iga aasta saab naiste tugikeskusest abi ligi 2000 naist. Lisaks on kõigile Eesti inimestele abiks üleriigiline ohvriabi kriisitelefoni 116

TASUB TEADA: Naiste tugikeskuste kontaktid

Harjumaa

- Tallinna naiste kriisikodu. Kontakt: 526 4697, 5396 9834 või tallinn@naisteabi.ee. Lisainfo: http://www.naisteabi.ee/.
- Tallinna naiste tugikeskus. Kontakt: 5757 0911 või tallinnanaistetugi@gmail.com. Lisainfo: https://tallinna-naistetugi.ee/en/esileht.

006, mis pakub ööpäevaringset kriisinõustamist, annab infot õiguste ja abivõimaluste kohta ning viib abivajajaid kokku õigete spetsialistidega. Rohkem infot: palunabi.ee. ↓

ANDREA KINK,

sotsiaalkindlustusameti naistevastase vägivalda teenuse juht

Lasteaia kohatasu hakkab sõltuma töötasu alammäärast

Vastavalt volikogu otsusele hakkab 1. jaanuarist 2023 lasteaia kohatasu suurus sõltuma nii vabariigi valitsuse kehtestatud töötasu alammäärast kui lapse ja tema vanemate sissekirjutusest.

- Näiteks juhul, kui: laps ja vähemalt üks tema vanem on rahvastikuregistri andmetel Kose valla elanikud, moodustab lasteaia kohatasu 10% valitsuse kehtestatud töötasu alammäärast;

- lapse puhul, kelle enda ja kelle vanema(te) elukohaks ei ole rahvastikuregistri andmetel Kose vald, on kohatasu 20% töötasu alammäärast.

Aastal 2023 on valitsuse kehtestatud palga alammäär 725 eurot ning 10% palga alammäärast teeb kohatasu maksumuseks 73 eurot kuus. Lapse kohatasu, kelle enda ja kelle vanemate elukohaks ei ole rahvastikuregistri andmetel Kose vald, on 145 eurot.

- Juhul, kui ühest perest käib lasteasutuses samaaegselt kaks või enam last, on pereteise ja iga järgneva lapse kohatasu 50% esimese lapse eest makstavast kohatasu summast.

- Vähekindlustatud peredel on jätkuvalt võimalus taotleda sotsiaalhoolekande abi korra alusel toetust, toetuse määramisel vabastatakse vanem lapse toiduraha ja kohamaksu tasumisest täielikult. Perekond, kus kasvab kolm või enam last,

on vabastatud lasteaia toiduraha tasumisest eeldusel, et mõlemad lapsevanemad ja lapsed on Kose valla elanikud.

Senise tasu muutmise põhjused

- Alates 2017. aastast, mil kehtestati kohatasu 40 eurot, on arvestuslik kohamaksumus tõusnud 285 eurot 435 euroni ehk 53%. Kohatasu ei ole sel perioodil aga tõstetud. Lisaks tuleb arvestada, et 2023.

aastal tõuseb lasteaia kohamaksumus veelgi.

- Lapsevanema osa (kohatasu) moodustab 2022. aastal arvestuslikust maksumusest 9%.
- Kavandatava kohatasu tõusu mõju eelarve tuludele on 167 000 eurot. Tegemist on summaga, millest õnnestub katta tõusvad majanduskulud, piisavaks õpetajate palgatõusuks paraku sellest summast enam ei jagu.

Enne eelnõu volikogusse

saatmist analüüsis vallavalitsus ka teiste omavalitsuste lasteaia kohamaksumust. Kui näiteks Tallinnas on see 71,25 eurot (ujulaga lasteaia 78,26 eurot) kuus, siis Rae vallas 80 eurot ja Kiili vallas 130,8 eurot ehk 20% riiklikust alampalgast. Kohila vallas on lasteaia kohatasu 58,4 eurot. Soodsam on see aga Anijaal (42,51 eurot) ja Kuusalus (36 eurot).

Koolieelse lasteasutuse seaduse järgi ei tohi kohatasu ühe lapse kohta ületada 20% valitsuse kehtestatud palga alammäärast.

KOSE VALLAVALITSUS

UUS JÄÄTMEHOOLDUSEESKIRI: toidujäätmed tuleb segaolmejäätme

Kose valla elanikud saavad edaspidi jäätmeveo raames üle anda kaheksa jäätmeliiki, millest neli on tasuta, neli on tasu eest ning osade liikide tekkekohal üleandmine jäätmevedajale ei ole kohustuslik.

Kose vallavolikogu võttis selle aasta juunis vastu valla uue jäätmehoolduseeskirja. Senise korralduse muutmise tingisid nii õiguslik vajadus via eeskiri kooskõlla uuenedud jäätmeveo eeskirjaga, kui tõsiasi, et riik ja omavalitsused on võtnud suunda jäätmete liigiti kogumise edendamisele – 2025. aastaks peab iga kohalik omavalitsus saavutama olmeliste jäätmete ringlusesse võtmise vähemalt 55 protsendi, 2030. aastaks 60 protsendi ulatuses. Tänapäevane tase on 30 protsendi juures, mistõttu tuli muuta tegevusi jäätmete tekkekohal (loe: seal, kus prügi tekib – näiteks kodumajapidamises) liigiti kogumisel ja kogutud jäätmete käitlemisel. Ringlusse

minevate jäätmete osakaalu tõstmine on mõeldav aga vaid siis, kui uus jäätmekorraldus on ühtlasi nii arusaadav kui mugav – just nendest põhimõtetest on lähtunud ka Kose valla jäätmehoolduse eeskirja tegemisel. Samuti on saabuva aasta märtsikuus Kose vallas uus jäätmevedaja, kes hakkab toimetama juba uue eeskirja reeglite kohaselt.

Eeltoodust tulenevalt anname ülevaate uutest nõuetest, millega nii elanikel kui juriidilistel isikutel tuleb edaspidi arvestada.

Korraldatud jäätmeveoga on edaspidi hõlmatud kaheksa jäätmeliiki: biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed ehk toidujäätmed, biolagunevad aia- ja haljastujajäätmed,

segapakend, klaaspakend, paberi- ja kartongijäätmed, suurjäätmed, segaolmejäätmed ja tekstiilijäätmed. Kõiki neid jäätmeid tuleb tekkekohal liigiti koguda, erisused kehtivad nende üleandmise tingimustes jäätmevedajale.

Köögi- ja sööklajajäätmete ehk toidujäätmete liigiti kogumise kvaliteedi tõstmine on riiklik prioriteet, sest liiga suur hulk toidujäätmeid pannakse täna segaolmejäätmete konteinerisse, mis rikub ära teised samas konteineris olevad jäätmed, mida muidu saaks taaskasutada. Seega on uue eeskirja kohaselt toidujäätmete liigiti kogumine ja üleandmine kohustuslik kõikidele jäätmevaldajatele (elanikud, ettevõtted, asutused). Erisu-

sed toidujäätmete üleandmise kohustuse osas:

- äri-, tootmis-, teenindus- ja ühiskondlikud hooned, kus ei teki toidujäätmeid, ei pea jäätmeid koguma ega üle andma;
- kui jäätmevaldaja soovib oma toidujäätmed kompostida, siis osadel jäätmevaldajatel on see võimalus olemas. Jäätmete kompostija ei pea toidujäätmeid jäätmevedajale üle andma.

Toidujäätmeid tuleb üle anda kogumismahutiga, üleandmine on tasuta.

Jäätmete kompostimine on eelistatud tegevus, sest see aitab vähendada jäätmeveokite liiklemist meie teedel ja võimaldab elanikel

valmistada endale head kompostmulda.

Millistel kinnistutel tohib toidujäätmeid tekkekohal kompostida? Seda võib teha tiheasustusega alal asuvate üksikelamute kinnistutel ja kuni kahe korteriga elamute kinnistutel, hajaasustuses aga kõikide elamutüüpidega kinnistutel. Kui on soov kasutada korraga nii jäätmete üleandmist kui kompostimise lahendust (näiteks talveperioodil), siis see on samuti võimalik – sellise soovi korral tuleb ühendust võtta jäätmevedajaga

Kõik ülejäänud tiheasustusalal asuvad jäätmevaldajad peavad oma toidujäätmed jäätmevedajale üle andma.

Biolagunevate aia- ja haljastujajäätmete üleandmine on

vabatahtlik kõigile jäätmevaldajatele. Jäätmete vedu tehakse kogumisringidena perioodil 1. mai kuni 30. november üks kord kuus. Jäätmete veo tellimisel peab jäätmevaldaja andma jäätmevedajale teada äraantavate jäätmete ligikaudse koguse. Kui jäätmeid jäätmevedajale üle anda ei soovi, tuleb jäätmed kompostida oma kinnistul või ise viia nõuetekohasesse kogumiskohta.

Juhised ja nõuanded nii aia- ja haljastujajäätmete kui toidujäätmete kompostimise osas avaldatakse valla kodulehel.

Aia- ja haljastujajäätmed tuleb üle anda kogumiskotiga, üleandmine maksab 6 eurot/m³.

Paber- ja kartongijäätmete üleandmine jäätmeveo

LIIGITI KOGUMINE ON LIHTNE

PAKENDID

KLAASPAKEND

Loputa vajadusel kergelt, et ei määriks teisi pakendeid ja kotti. Eemadada korgid ja kaaned, sildid võivad jääda.

PLAST- JA METALLPAKEND, JOOGIKARTONG

Loputa vajadusel kergelt, et ei määriks teisi pakendeid ja kotti. Jäta korgid-kaaned peale.

PAPP- JA PABERPAKEND

Voldi suured papist pakendid kokku või rebi tükkideks, nii võtavad nad vähem ruumi. Veendu, et materjal on puhas ja kuiv.

BIOJÄÄTMED

Biojäätmed pane konteinerisse lahtiselt, paberkotis või täielikult biolaguneva ja komposteeruva kotiga.

VANAPABER

Kogu paber ja kartong muudest jäätmetest eraldi ka siis, kui teie majal pole selleks konteinerit. Vanapaber pane konteinerisse lahtiselt.

SEGA-OLMEJÄÄTMED

Kogu pakendi- ja toidujäätmed eraldi ja segaolmejäätmete hulk väheneb märgatavalt!

- SOBIB**
- Karastus- ja alkohoolsete jookide pudelid
  - Moosipurgid
  - Toiduainete purgid

- Kilekotid ja pakkekile
- Toote ümber olnud penoplast
- Kosmeetika- ja hooldustoodete ning tarbekaupade pakendid
- Leiva ja saia kotid, singi ja juustu pakendid
- Salatikarbid
- Konservikarbid
- Alumiiniumpurgid
- Metallkorgid ja -kaaned
- Piima- ja piimatoodete, mahla- ning veinipakendid

- Pappkastid ja -karbid
- Paberkotid
- Pakkepaber
- Kleelintidega pappkastid

- Riknenud toit ja toidujäätmed
- Tahked riknenud puu- ja köögiviljad, nende koored
- Liha- ja kalajäätmed, kalaluud
- Muna- ja päklikoored
- Pabermassist munarestid
- Majapidamisepaber
- Pabersalvrätid
- Kohvipaks, paberfiltrid
- Lõikelilled, ilma potita toataimed

- Ajalehed, ajakirjad
- Kataloogid ja reklaammaterjalid
- Töövihikud, paberist ja kartongist kaustikud
- Trükiga ja puhas kirja- ning joonistuspaper
- Kontoripaber
- Papp
- Jõupaber
- Kileaknata ümbrikud
- Vanad raamatud (kõvade kaanteta)

- Jäätmed, mille liigiti kogumine pole korraldatud
- Kassiliiv, rasvane ja raskesti puhastatav pakend, mähkmed, hügieenisidemed, kosmeetika, küpsetuspaber, foolium, jahtunud tuhk, tolmuimeja tolmu kott, suured kondid, näritud näts, kummist esemed
- Hõõgniidiga lambipirnid, CD-plaadid, tühjad ja katkised pastakad, tühjad vildikad
- Katkised kruusid ja taldrikud
- Kasutuskoõlbamatud jalanõud, riided ja mänguasjad

EI SOBI

Akna- leht- ja peegelklaas
Valguslambid ja elektripirnid
Keraamika, kristall ja portselan (nt toidunõud, vaasid jne)
Kuumuskindel klaas (nt ahjukindlad toidunõud)

Küpsetuspaber
Toodet sisaldav pakend
Plastist mänguasjad
Kodukeemia, liimi-, värvi- ja teisi ohtlikke aineid sisaldavaid pakendeid
Mähkmed, hügieenisidemed, kondoomid
Pandimärgisega pudelid
Plastist ja kummist tooted, mis ei ole pakendid
Ehitusmaterjalid

Määratud/vettinud paber ja papp (nt pitsakarp)
Pehmepaber (nt tualettpaber)
Ajalehed, ajakirjad, raamatud
Koopia- või joonistuspaper
Fooliumi või kilet sisaldav paber, papp, kartong (nt mahlapakid, raamatukaaned)
Munakarbid
Tapeet

Tavalised kilekotid, toidupakendid
Kassiliiv, tuhk, suitsukonid
Vedelad toidujäätmed, toiduõli, suured kondid
Kiletatud või vahatatud pinnaga või kileaknaga paberkotid
Küpsetuspaber
Vanad ravimid
Mähkmed, hügieenisidemed
Tolmuimejakotid
Kunstlilled, küünlad
Lille- ja salatipotid

Määratud või vettinud paber ja papp
Majapidamisepaber
Kasutatud pabernõud
Kopeerpaber
Klepsildid, teibid
Foolium, võipaber
Kommipaberid, jäätisepaberid
Tapeet, lamineeritud või kiletatud paber
Tetrapakid, munakarbid
Kõik, mis sisaldab materjale peale paberi ja kartongi

Toidujäätmed, puhtad pakendid
Värvijäätmed, ravimid, tule- ja plahvatusohtlikud jäätmed, patareid, akud, kodumasinad, elektroonika
Ehitusjäätmed, aiajäätmed
Vedelad jäätmed (näiteks kasutatud toiduõli)
Suuremõõtmelised jäätmed, mööbel, peegel, vaibad, madratsid
Ained ja esemed, mis oma kaalu, mõõtmete või kuju tõttu võivad ohustada mahuti, veokit või vedajat

test lahuse hoida

dajale on kohustuslik kolme ja enama korteriga elamutes ning äri-, tootmis- teenindus- ja ühiskondlike hoonete hoonestatud kinnistutel. Paberi- ja kartongjäätmehoidu mahutite tühendamise sagedus määratakse jäätmevaldaja ja jäätmevedaja kokkuleppele.

Ülejäänud jäätmevaldajad annavad paberi ja kartongi üle avalikesse kogumismahutitesse, mis on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud, või valla jäätmejaama. Avalike mahutite paiknemise info avaldatakse valla kodulehel.

Paberi ja kartongijäätmed tuleb üle anda kogumismahutiga, üleandmine on tasuta.

Klaaspakendite üleandmine jäätmevedajale on kohustuslik kolme ja enama korteriga elamutes ning äri-, tootmis-, teenindus- ja ühiskondlike hoonetega kinnistutel, kus klaaspakendit tekib. Klaaspakendite mahutite tühendamise sagedus määratakse jäätmevaldaja ja jäätmevedaja kokkuleppele.

Ülejäänud jäätmevaldajad annavad klaaspakendid üle avalikesse kogumismahutitesse, mis on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud, või valla jäätmejaama. Avalike mahutite paiknemise info avaldatakse valla kodulehel.

Klaaspakendid tuleb üle anda kogumismahutiga, üleandmine on tasuta.

Suurjäätmed ning rõiva ja tekstiilijäätmed saab jäätmevedajale üle anda kogumisringide raames ja tegemist on vabatahtliku teenusega. Kes tahab, see tellib. Jäätmete üleandmise soov tuleb jäätmevedaja juures registreerida ja kogumispäeval viib jäätmevedaja jäätmed ära. Kogumisringi tehakse kord kvartalis ja jäätmevedaja annab juhiseid nende jäätmete üleandmiseks. Kes jäätmevedajale jäätmeid üle anda ei soovi, peab jäätmed viima kas valla jäätmejaama või muusse kogumiskohta. Nii suurjäätme kui rõiva ja tekstiilijäätme üleandmine maksab 7,2 eurot/m³.

Segapakendeid peavad jäätmevedajale üle andma kõik jäätmevaldajad, välja arvatud äri-, tootmis- ja ühiskondlike hoonetega kinnistud, kus ei teki pakendijäätmeid.

Segapakendeid saab jäätmevedajale üle anda nii kogumismahutiga kui eramajade osas ka kogumiskotiga. Jäätmevedaja annab selleks tasuta kogumiskoti, samuti ei pea tasu maksma

uue tühja kogumiskoti eest. Uus kogumiskott jäetakse jäätmevaldajale kokkulepitud kohta kogumiskoti graafikujärgsel veopäeval.

Segapakendite mahuti tühendamise ja kogumiskoti äraveo maksimaalne sagedus on tiheasustuslal üks kord kahe nädala jooksul ja hajaasustuslal üks kord nelja nädala jooksul. Jäätmevaldaja saab soovil rakendada harvemalt veosagedust.

Segapakendite üleandmine on tasuta.

Segaolmejäätmed on liigiti kogumisest üle jäävad jäätmed, mida peavad jäätmevedajale üle andma kõik jäätmevaldajad. Jäätmete üleandmine toimub kogumismahutiga, erandjuhtudel on eramajade osas võimalik kasutada ka kogumiskotti, kuid seda vallavalitsuse nõusolekul.

Segaolmejäätmete tekke maht hakkab igal jäätmevaldajal muude jäätmete liigiti kogumise tõttu vähenema. Kuna segaolmejäätmeid ei saa enam muul viisil kasutada, kui põletada või ladestada, on nende üleandmine kõige kallim – 25,2 eurot/m³.

Kogumismahutite rentimisest ja ostmisest

Uuel jäätmevedajalt mahuti rentimine või ostmine ei ole kohustuslik ning jäätmete kogumiseks võib edasi kasutada enda olemasolevaid nõuetele vastavaid mahuteid. Samuti võib kasutada muude ettevõtete renditavaid nõuetele vastavaid mahuteid või osta sobiv mahuti poest.

Kogumismahutite tühendamissagedus

Segaolmejäätmete kogumismahutite minimaalne tühendamissagedus on:

- tiheasustuslal vähemalt üks kord nelja nädala jooksul;
- hajaasustuslal vähemalt üks kord 12 nädala jooksul;
- tiheasustuslal asuval jäätmevaldaja, kes on nõuetekohaselt rakendanud toidujäätmete üleandmise või kasutab kompostimist, samuti annab üle segapakendit, saab segaolmejäätmeid üle anda üks kord 12 nädala jooksul.

Biologunevad köögi- ja sööklajajäätmete mahuteid tuleb tühendada vähemalt üks kord kahe nädala jooksul, vältides konteinerite ületäitumist ja ebaseadlikku

lõhna levikut. Talveperioodil on (01.10-30.04) on lubatud rakendada tühendamissagedust üks kord nelja nädala jooksul.

Muude jäätmeliikide mahutite tühendamine või kogumiskoti äravedu toimub vastavalt jäätmevedajaga kokkulepitud graafikule. Alati tuleb vältida mahutite ületäitumist ja sellega kaasnevate probleemide teket.

Kui jäätmeid tekib vähe, kasutage ühismahutit

Kui jäätmevaldajal on soov võimalikult palju liigiti kogutud jäätmeid jäätmevedajale üle anda, kuid pole sobivat ruumi, kuhu need mahutid kõik paigutada või on soov vähendada mahutite rendikulu, on võimalik teha koostööd oma naabritega ja võtta kasutusse ühismahuti. Ühismahuti kasutajate arv ei ole piiratud ja seda võib kasutada kõikide jäätmeliikide osas, mida saab mahutiga üle anda. Ka lähetikku asetsevad korteriühistud saavad ühismahutit kasutada. Ühismahuti kasutamiseks tuleb esitada vastav taotlus vallavalitsusele. Taotlusvorm on leitav valla kodulehelt.

Vabastuse taotlemine jäätmeveost

Jäätmevaldajal on õigus esitada vallavalitsusele kirjalik taotlus korraldatud jäätmeveoga tähtajaliselt mitteliitunud lugemiseks, kui kinnistul ei elata või kinnistul ei kasutata. Juhul, kui jäätmevaldaja viibib oma kinnistul vaid suveperioodil, on võimalik vabastust taotleda perioodiks 1. oktoober kuni 30. aprill

Kose valla uue jäätmehoolduseeskirja osas viiakse vallas läbi ka infopäevad, mille raames saab sõlmida nii uusi jäätmeveolepinguid kui selgitatakse veel kord jäätmeveo toimimise reegleid. Infopäevade toimimise info avaldatakse valla kodulehel ja võimalusel ka ajalehes. Uus jäätmevedaja saab uue aasta alguses kõikidele jäätmevaldajatele e-postiga (vajadusel tavapostiga) nii jäätmeveolepingu, jäätmeveoteenuste hinnakirja, lisateenuste hinnakirja kui liigiti kogumise juhendi.

Jäätmete liigiti kogumine on vajalik ja mõistlik tegevus, sellega säästame ressursse ja hoiame ka oma kodukohta puhtamana.

MTÜ EESTI JÄÄTMEHOOLDUSKESKUS

Silmad on südame aken

FOTOD: ERAKOGU

Eesti lasterikaste perede liidu poolt ellu kutsutud heategevuskampaaniast, mille raames kontrollitakse koolilaste silmanägemist ning toetatakse prillide soetamist, on Lions-klubid üle Eesti aastaid osa võtnud.

Viiimase viie aastaga on lionsite abiga kontrollitud u paar tuhat silmapaari. 2019. aastal liitus projektiga ka Kose Lions Klubi.

Oleme teiste eeskujul fookusesse võtnud 3. klasside õpilased. Valik sai tehtud eelkõige selle pärast, et kooliteed alustavatel lastel on kohus-

tuslik läbida nägemiskontroll, ning mõistlik oleks alustada väiksemate kooliastmetega, liigume tasa ja targu.

Covidi-pandeemia jättis tegevusse oma jälje, kuid selle aasta novembris-detsembris viib LC Kose koostöös Lens optika ja Kotka silmakabineti läbi silmakontrolli Kose valla koolide 3. klassi

õpilastele. Lions-klubi tasub optometriisti teenuse eest, koostööpartner on omalpoolt lubanud ka head soodustust hilisematele prillioetajatele. Kogu projekti eelarve küündib 2000 euronit.

DEMIS VOSS
Kose Lions Klubi president
aastatel 2022–2023

Kose gümnaasium rokitab

Kose gümnaasiumi entusiastlikud noored korraldavad esimest korda üritust „KooliRock”. KooliRockil esinevad ja naudivad oma lemmik muusikat teismelised. Ka vanem publik võib kuulama tulla, keda huvitab teismeliste muusika ja selle olemus.

Kontsert toimub 9. detsembril 2022 Kose kultuurikeskuses.

Praeguseks on registreerinud ennast juba 18 bändi üle terve Eesti. Kaasa arvatud ka Kose gümnaasiumi bänd. KooliRockist saab traditsioon, millega tuuakse tagasi koolibändide olemasolu, kohtumised ja esinemised.

Loodame, et selline kogemus aitab kogukonda ühendada ja luua paremaid sidet noorte ja vanade seas.

KOSE VALLA TEATED DETAILPLANEERINGUTEST

DETAILPLANEERINGU KEHTESTAMISE TEADE

**Avaldamise algus: 27.10.2022, avaldamise lõpp: täht-
ajatu.**

Kose vallavalitsus avaldab teadaande planeerimiseaduse (PlanS) § 139 lõike 3 alusel.

Kose vallavalitsus teatab, et kehtestas 18. oktoobri 2022 korraldusega nr 700 Harmi külas asuva Veskipõllu katastriüksuse detailplaneeringu (OÜ Paabor Projekt, töö nr DP-4-2022, planeeringu ID 99033). Veskipõllu katastriüksuse detailplaneeringu eesmärk on katastriüksuse jagamine elamu-ehituse eesmärgil ja ehitusõiguse määramine tekkivatele kruntidele. Planeeritava ala pindala on ca 7,1 ha ning see hõlmab Veskipõllu (katastritunnus 36301:001:0361) ja Veskipõllu (katastritunnus 36301:001:0371, osaliselt) katastriüksuseid. Planeeringulahenduse koostamisel on arvestatud Kose valla üldplaneeringuga ja detailplaneeringu koostamisel jälgitakse kehtivas üldplaneeringus välja toodud nõudeid.

Detailplaneeringuga ei kavandata hoonestust väärtuslikule põllumaale. Liikluskorralduse seisukohast asub planeeringuala hea ligipääsetavas kohas. Planeeringuga määratud arhitektuursete tingimuste puhul on aluseks võetud planeeringuala kontaktvööndis olemasolevate hoonete näitajad, et oleks tagatud uushoonestuse sobivus ümbritsevasse keskkonda ja ehituslike tingimuste määramisel on lähtutud Kose valla poolt väljastatud lähteseisukohtadest. Olemasolev taristu on võimeline lisanduvate elamute ja abihoonete rajamisega kaasneva koormusega toime tulema.

Detailplaneeringuga jagatakse Veskipõllu katastriüksus kuueks krundiks. Katastriüksuse sihtotstarveteks jääb kolmel krundil maatulundusmaa (POS 1, POS 2, POS 3) ja kolmel määratakse transpordimaa (POS 4, POS 5, POS 6). Muutulundusmaa sihtotstarbega kruntidele määratakse ehitusõigus elamute, abihoonete ning hoonete teenindava taristu projekteerimiseks – hoonete suurim lubatud arv maa-alal 4, hoonete ehitisealune pind 600 m², elamu kõrgus kuni 10 m, abihoonete kõrgus kuni 6 m, parkimine lahendatakse krundisisiselt. Hoonete välisviimistluseks on lubatud kasutada puitu, kivi, klaasi ja krohvi. Katusekalded on vahemikus 20°–45°.

Detailplaneeringu on kooskõlastanud asjaspepuutuvad ametiasutused: Muinsuskaitseamet (21.06.2022 nr 185435.1-17.5/34-3), Päästeameti Põhja päästetakeskus (10.08.2022 nr 7.2-31/4204-4). Menetlusse kaasati tehnovõrkude valdajad (OÜ Elektrilevi, Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutus) ning isikut ja asutused. Kaasatavatest avaldas arvamust Keskkonnaamet (20.07.2022 nr 6-2/22/12292-2), kelle arvamusega on arvestatud.

Detailplaneeringu menetluse käigus on Kose vallavalitsus planeeringu koostamise eesmärgist lähtuvalt käsitlenud huvitatud isiku ettepanekuid, hinnates avalike huvide ja hüvede kõrval isikute õigusi ja huvide kaalukust ning püüdnud leida kõiki osalisi võimalikult rahuldavat planeeringu lahendust.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et detailplaneeringu realiseerimisega kaasnevad mõjud ei ole ulatuslikud, kuna planeeringuala on hoonestatud ja keskkond on inimtegevuse poolt mõjutatud. Kehtestatud detailplaneeringuga (sh korraldusega) on võimalik tutvuda digitaalselt aadressil <https://service.eomap.ee/kosevald/#/planeeringud/planeeringud/186> või paberikandjal tööajal Kose vallavalitsuse majandusosakonnas (Hariduse tn 1, Kose alevik, Harju maakond, II korrus).

Küsimused ja täiendav info: Arvo Sirel, arvo.sirel@kosevald.ee.

AASTAVAHETUSE ÕHTUJUHT / DISKOR
PIDU / 31.12 SVEN SUMBERG
KOSE KESK-
VÄLJAKUL / KELL
23.00 AVATUD BAAR /
ARVELDAMINE
SULARAHAS

HEATEGEVUSLIK LOTERII /
TANTS / ILUTULESTIK /
ONNEVALAMINE

SÜDAÖÖL TULESHOW

*
KOSE LIONS
KLUBI /
KOSE
KULTUURI-
KESKUS

2023

PALJU ÕNNE

90
NIINA SEIL
ELMAR TÜRNPÜ

85
ANTS AAVIK
NELSI REBANE
KALLE RAHUMÄGI
OLEV TENSO
MILVI NOKKUR

75
MATI RANNAMÄE
VALDEK ESLON
AINO REINLA
MEELI KUKKUR
RAUL VEELAIN
TALVI HANSSON

70
SIRJE EICHEN
LEIDA JUNOLAINEN
ILLE KOMPUS
KALLE TIIVEL
EDDA BENDROT

SÄDE KÜTT

JÄÄDAVALT LAHKUSID

ERKI SIKK
AIVO LEPPIK
NIINA JOMM
SVETLANA LASS

Tuul puudeladvus tasa liigub,
me vaikselt leinas langetame pea.
Las küünlavalgus mälestusi päitab
ja vaikselt kaotusvalu leevendada
aitab...

Südamlik kaastunne Aivele
lastega elukaaslase ja isa

ERKI
lahkumise puhul.
Oru Lasteaed "Mesimumm"
kollektiiv

Mälestustemetsast puid
iaal ei raiuta...

Mälestame oma kallist venda

**ÜLEV
RODENDAUD**

lahkumise puhul.

Täname kõiki, kes meile raskel
hetkel kaastunnet avaldasid
ja toeks olid.

Mai ja Marje perekondadega.

Avaldame siirast kaastunnet
Aivele perega kalli

ERKI SIKK

kaotuse puhul.

Ardu koolipere

See helendav rada, see tähine kee...
Ta kodu on nüüd seal, kus linnutee.

Sügav kaastunne Teile Mare,
Anu, Agnes, Tiia ja Tõnis ema

SVETLANA LASSI

kaotuse puhul.

Kairi, Kai ja Merlin Kehra mnt'lt

Südamlik kaastunne Reginale
perega kalli ema ja vanaema

NIINA JOMMI

15.01.1934 - 13.11. 2022

surma puhul.

Mai, Anne, Uku, Virve ja Andrus

Siiras kaastunne Anule ja Imrele
perega kalli ema, vanaema ja
ämma

SVETLANA LASSI

lahkumise puhul.

Oru Eri perega

Südamlik kaastunne armsale
Grethelile ja tema perele kalli

ISA

kaotuse puhul.

Oru Lasteaed "Mesimumm"
Summide rühm

Südamlik kaastunne Reginale
perega kalli

EMA

kaotuse puhul.

Katri, Ines, Epp, Bärbel
peredega

Sügav kaastunne
Eino Veljaotsale

EMA

surma puhul.

Ravila Rauatööd OÜ

Südamlik kaastunne Anule ja
lähedastele armsa ema

SVETLANA LASSI

kaotuse puhul.

Kerly ja Siret peredega

Südamlik kaastunne Rasmusele
ning Markusele perega kalli

VANAEMA

kaotuse puhul.

Oru põhikooli
3. klass ning 7. klass

Avaldame kaastunnet Eha
Lepikule perega kalli

EMA ja VANAEMA

surma puhul.

Töökaaslased Kose valla
sotsiaallosakonnast ja Kose
Päevakeskusest.

Südamlik kaastunne Eha ja
Toomase perekondadele ema,
vanaema ja vanavanaema

LIIA KOHVI

surma puhul.

Tiina tütardega

Südamlik kaastunne Reginale
perega armsa ema

NIINA JOMMI

kaotuse puhul.

Perekond Lauringson, Pae,
Raamat, Saarmets ja Sepp

TALLINNA KREMATOORIUM

PAKUME KÕIKI MATUSETEENUSEID
HAUA-, URNI- JA TUHASTAMISMATUSEID
MATUSE VORMISTAMISE VÕIMALUS INTERNETIS
KORRALDAME MATUSEID ÜLE EESTI
ÕÖPÄEVARINGNE TRANSPORT
KAKS KABELIT

www.krematoorium.ee
Pärnamäe tee 36, Tallinn
telefon 623 8808 (24h)

TORUSTIKUD OÜ

KODULEHT:
www.torustikud.ee
e-post:
info@torustikud.ee
Tel 5839 0415; 5553 3948

Vee- ja kanalisatsiooni- torustike sise- ja välistööd

Vanametalli KOKKUOST

ALATI HEAD HINNAD

☎ 689 5499

BETOONI7A TALLINN

www.toimets.ee

TALLINNA KÜTTELADU

TALECO

Info ja tellimine
51 36 999
info@kytteladu.ee
www.kytteladu.ee

HARJUMAAL TASUTA TRANSPORT!

PUITBRIKETT KAMINAPUUD PELLET

EESTI SUURIM VALIK KÜTTEMATERJALE!
PUITBRIKETT • KAMINAPUUD • PELLET
KIVISÜSI • TURBABRIKETT • GRILLSÜSI

KOSE KÜTTELADU

PUITBRIKETT JA PELLET

www.kytame.com

TERMOHAAB (KAUPÖLEV) 1040KG/ALUS

PELLET 6/BMM 975KG/ALUS

KASK; KUUSK-MÄND; SAAR (TUME) 960KG/ALUS

INFO JA TELLIMINE
504 0304
INFO@KYTAME.COM

Vihmaveesüsteemide ja katuse turvatoodete paigaldus

Info@vihmaveerennid.ee
Tel: 52 7 1059

VIHMAVEERENNID OÜ
Liitevabad rennid kuni 30m

STIHL ABIKS AIAS JA MAJAPIDAMISES

AKUTOLMUIMEJA 3000 189€
TAAHIND 189€
HINNAYÖIT 20€

AKUKSASAAG 3000 149€
TAAHIND 149€
HINNAYÖIT 20€

MOOTORASAAG 3000 299€
TAAHIND 299€
HINNAYÖIT 50€

AKUSÄE HINNAPLEKIT 3000 499€

YEE- JA TOLMUIMEJA 3000 99€
TAAHIND 109€
HINNAYÖIT 10€

KINGITU SIDA LISAARJUTUS 199€

TÖÖNIA MÕIK, HOOLDUS, KÕRVA- JA VÄRVSAD

Alatäht

AAKSI TEENIK 7, TEL: 6234 4296
PINDA TULEVIGU TEE 10, TEL: 6669 6709
EEL- JA L. 10-15
WWW.ALATÄHT.EE

Katusehooldus.ee

KATUSED KORDA

- Katuste pesu ja värvimine
- Hooldus nii kivi-, plekk- kui eterniitkatustele
- Katuse säilib kauem ja maja saab värsket välisilme
- Küsi hinnapakumist:

tel. 53 329 176
info@katusehooldus.ee
www.katusehooldus.ee

Kartulite tootjad

Sordid: Laura | Gala | Madelin | Vineta

Kõrvald korgid tüüliga 3,80 €/parik • Kõrvald korgid paprikaaga 3,80 €/parik
Märksõnaga kartulid 3,80 €/parik

Tüüme korgid suurema määraga 2,50 €/parik
Tüüme korgid suurema määraga tüüliga 3 €/parik

Kodune sordid 3 €/parik • Talikõrvald 'Ljuba' 1,50 €/kg
Lapsik sordid 'Stuttgarter Riesen' 2,50 €/kg (alates 5 kg-st 2 €/kg)
Sordid: 'Santitas' 1,50 €/kg • Põlvamaa porgand 2,50 €/kg
Dum 'Tallinna' 3,80 €/kg

Kartul on pakitud 25 kg võrku ja võrk maksab 18€ (0,72€/kg)

Harju-, Tartu- ja Põlvamaal tasuta kojuvedu al 24 € ostust ja kaardimakse võimalus!
Suuremate koguste puhul müük üle Eesti.

Info tel 513 2310

TELLI TALVEVARUD MUGAVALT E-POEST: WWW.KARTULISALVEE

Kaubatarned toimuvad kuni 28.02.2023

meel
Jõrkval

ELEKTRILISTE FATBIKE'IDE GA MATKAD ÜLE EESTI

Fatbike on üllatavalt rahuldava jälgitav, mis on mõeldud sõitma pehmele ebastabiilsele pinnale, näitaks metsarajal, lumel, liival või pors.

Elektrilise fatbike'iga lihid sama energiasalvuga oluliselt suurema vahemaa.

- Kasutatakse kogunud matkajuhut
- Eriava raskusega matkarajad üle Eesti
- Hind osalejale kohtu alates 60 €+km
- Miinimum grupp 6 inimest toetage alates 600 €+km
- Võimalik juurde tellida toidukorv, esum, tärnideum

Broneeeri enda e-fatbike sõidus juba tänas!

marion@edventure.ee +372 5691 0100 Viimati mnt. 41 Tallinn

ERAKUULUTUSED

MÜÜK

► Müüa kolmetoaline kaasajas-tamist ja sisustamist vajav korter Lasnamäel, Linnamäe tee 11. Hind 122 000 €, tel 514 7886

► Müüa lõhutud kuivad ja toored küttepuid kohaletoomise-ga. Uus! kuivad küttepuid 50 l võrkkotis, 30 cm lepp, sanglepp, kask, saar. Info ja tellimine tel 509 9598, www.pakhalupuu.ee või pakhalupuu@gmail.com

► Kütteleadu24 – parim valik ja hinnad pakitud küttematerjalil. Tel 520 2190

► Müüa otse tootjalt kase puitbri-kett, pellet, turbabrikett, pakitud ki-visüsi, kuivad kütteklotsid võrgus. Vajadusel vedu. Tel 506 8501

OST

► ES Autod ostab Teie sõiduki! Pakkuda võib kõike! Äravedu ning ARK vormistused meie poolt ja meie kulul. Helista tel 5900 5900 või tee pakkumine meie kodulehel esautod.ee

► Ostan kasutult seisma jää-nud või kiirmüügihinnaga sõi-dukaid. Toimivaid, avariilisi, rike-tega, arvelt maas, vanu ja liht-salt seisvaid. Järgi tulen puksiiri-ga ja tasun sularahas. Vormis-tan ja arvelt maha võtan ise. Tel 5618 8671, www.seisevauto.ee

► Igas seisus autode kokkuost ja ARKist kustutamine. Pakkuda võib nii sõitvaid, kalleid, kui ka romusid. Tel 5823 8310, ostameautod.ee

► Etest PR OÜ ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

► Ostame Teie remontivajava, rik-kega või avariilise sõiduki! Kustuta-me arvelt, tasume kohapeal sulara-has ja äravedu treileriga! Kõik pak-kumised oodatud. Tel 5552 2223

► Ostan Zaporozetsi mootori ja muid varuosi. Tel 510 2349

► Ostan traktorid T-25, T-40AM, MTZ 80, 82, 820, 82, 1 jne, Lääne ra-tastraktorid ja Kirgistan pressi. Tel 5781 4630

► Ostan vanaaegseid jalgrattaid, säärevaristajaid, nende raame ja muid osi. Ostan Vene autode/ mootorrattaste osi. Tel 510 2349

TEENUS

► Lume- ja jäätörje katustelt. Katuste süvapesu, remonttööd ja värvimine, fassaadide pesu ja värvimine, akende pesu, vee-rennide puhastus, tänavakivide pesu. Töökogemus 11 aastat. Tel 5638 8994, kpe.kpe@mail.ee

► Korstnapühkija, tel 5333 0556, www.korstnahooldus.ee

► Bituumenkatuste remont SBS-rullmaterjaliga. Plekitööd. Tel 5819 7445

► Langetame, hooldame puid ja freesime kände just Teie piir-konnas. Leiame koos lahenduse! Meid saab kätte tel 5626 3857, www.puumehed.com

► Liugused, garderoobid, köö-gid, hinnad soodsad, garantii. Tel 502 9075, liugused@kallion.net

► Ohtlike puude aastaringseid raie-, hooldus- ja saetööd. Vilja-puude ja hekkide lõikus. Väiket-raktori teenused: metsamater-jali kokkuvedu, tööd frontaallaa-duriga jms. Tel 5551 2104, www.puuhooldaja.ee

► Ohtlike puude langetamine, hekkide ja viljapuude lõikus, kändude juurimine. Tel 521 0334

► CKE Inkasso OÜ ostab ja menet-leb võlanõudeid. Tel 5667 8555, vaata www.ckekasso.ee

► Litsentseeritud korstnapühkija. Tel 5361 5567, www.kuldnekorsten.ee

► Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968

► Pottsepatööd: ahjud, pliidid, kaminad ja küttesüsteemid. Tel 5552 8487

► Katuse-, fassaadi-, üldehitus ja viimistlustööd. Kortermajade reno-veerimine. MTR EEH011474. Paku-me erinevaid lahendusi hoonete ja majade ehitusel. Tel 5352 9476, mehitus@gmail.com

► Kaardid ennustavad. Tel 900 1727, 24 h. vt ka ennustus.ee

► Ahjude, kaminade, pliitide remondi- ja ehitustööd. Tel 5362 0580

TÖÖ

► Bell-Marine OÜ otsib mehaa-nikut veesõidukite remontimi-seks ja hooldusteks. Asume Rummus. Tel 504 4188, Sulev

► Pakume tööd lumelükkajale tal-visedeks perioodiks laadur-ekskavaa-toriga, töö toimub öisel ajal kell 23-8. Tasu kokkuleppel, töö asu-koht Keila. Kontakt tel 5691 9600 või elidorelektritood@gmail.com

Tel. 565 68 300

MAASTIKU TÖÖRIISTARENT ja REHVITÖÖD

maastikurehvitööd.ee

E-R 9-18

L, P KOKKULEPPEL

PUKSIIRTEENUS

Võimalus vedada 2 autot korraga, pisiremont, käivitusabi, rehvide pumpamine.

Tel 58 961 728
e-post: orupuksiir@gmail.com

Oru puksiir

TEHNOÜLEVAATUSKESKUS.EE

Uus-Ringi tee 7, Jüri

5358 9999

Sõiduauto 25.-

TEHNOÜLEVAATUSTES KESKUS

AKTSIASELTS K.U.MELL

MÜÜB

LIIVA KRUUSA KILLUSTIKKU SÕELUTUD MULDA

Transpordivõimalus Täpsemalt telefonil 5648 3838 ja kodulehel www.mell.ee

WWW.PUISTEMEES.EE

ISOVER SAINT-GOBAIN

5016689 PUISTEVILLA PAIGALDUS

UUS! 3D SILDADE REGULEERIMINE

Autode hooldus ja remont, diagnostika.

Rehvitööd.

Autode, busside, veoautode kere- ja värvitööd.

E-R 8-17.00 Vahtra 19, Kose
Tel: 6756333, 5188220

PuuLangetus.eu

ohtlike puude langetamine
puude hoolduslõikus
kändude freesimine

www.puulangetus.eu
tel 58228154

12 aastat kogemust!

EKT Teed

OTSIB PROFESSIONAALSEID

HOOLDESÕIDUKITE JUHTE

kelle töö tulemusel on: teed ja tänavad vastavalt kvaliteedinormidele hooldatud ja puhtad, töö tegemiseks usaldatud tehnika heaperemehelikult hoitud, väljasõidulehed korrektselt täidetud.

Heal kandidaadil on olemas B, C või T kategooria juhiloa hea tehniline teip soovitatavalt eelnev töökogemus tänavate hoolduse või-ehituse valdkonnas valmisolek töötada ööseti

Pakume motiveerivat töötasu häid töötingimusi sõbralikku kollektiivi

Lisainfo
Hooldesõidukijuhte vajame Tallinnasse, Keilasse ja Saue valda

Kontakt
Reimo Karu
reimo.karu@eteed.ee
Tel: 51 018 03

Metsakeskus.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid hinnaga kuni 10 000 eurot/ha. Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetseda piiranguvööndis. Tel: 56 111 900

VOTEX house

Selle reklaamiga täistunniga kaup -10%

T, 13.12 Kose keskplatsil kl 9-14.00

Votex House puuvillase ja satiiniist voodipesu **JÕULUMÜÜK!**

www.votex.ee

ALLESTONIA

Allestonia OÜ tegeleb **treppide projekteerimisega ja paigaldusega.**

Meie eesmärk on valmistada teile just selline trepp nagu teie soovite. Võtke meiega ühendust ja leiame koos lahenduse. info@allestonia.ee www.facebook.com/Paigaldamine

Hubast soojust kõikidesse kodudesse soovib Teie korstnapühkija!

info@akorsten.ee
tel 5648 3971

A KORSTEN

OÜ LANDEKER

OSTAME PÖLLU- JA METSAMAAD

Hind kuni 15000 eurot/ha, ka läbi raiutud ja hüpoteebiga. Ettemaksuvõimalus, kiire tehing.

LANDEKER OÜ
tel 511 0415
517 9866
info@landeker.ee
www.landeker.ee